

Miatyánk
Istenünk
bennünk van országod.
előttünk szent neved
törvény
akaratom.
minden napunk gondját,
magadon viseled.
bűneinket mint
másnak,
nekünk elengeded.
te kézed vezet
kísértéseken át,
s lefedted rólunk
gonosz jármát.
tiéd a nagyvilág
összes hatalma, üdvé,
mind öröktől kezdve,
legyen mindörökre.

(Hun imádság)

HABOS LÁSZLÓ

AKIÉRT AZ IMÁDSÁG SZÓL

Kint szürke függöny mögé rejtőzött a látható világ. Homályba veszett a szemközti házfal a megannyi ablak-szemével, az ég, és a nap is. A nap, amely időnként fénylő sugaraival bekacsintott a rácsos ablakon. Halkan, egyenletesen kopogtak – üzenet nélkül –, a bádognépárkányra hulló esőcseppek...

Bent a másodpercek lustán vánszorogtak egymás után céltalanul a végtelenbe. Egy újabb ránc született egy fáradt arcon. A fáradt arcú ember már feladta a küzdelmet. Behunyta szemét, hogy erőt gyűjtsön, hogy napokká szorozza magában a reá rótt évek számát. Jobb kézfejjével törölte le mindkét szeméből az esőcseppnél is nagyobbra duzzadt könnycseppeket, miközben bal ökle elernyed a szorításból. A meszelt mennyezet füsttől szürke komolysággal nézett vissza fátyolos tekintetére. A szomszéd ágy emeletén egy sorstársa olvasásba merült. Eltelt már néhány perc az utolsó elolvasott mondata óta. Talán az álom, vagy éppen az ábrándozás világába tévedt szegény feje. A könyv lassan kicsúszott erőtlenné vált ujjai közül, s az emeletnyi magasságból nagyot szólva puffant a kövezetre. A vaságnak támaszkodott matematikus, miután felvette a leesett könyvet, egy ártatlan mosoly kíséretében a fekvő test jobb keze mellé helyezte. Az álom világából vissza-tért tekintet követte a könyv útját, majd a fej egy hanyag biccentéssel köszönetet juttatott kifejezésre...

Kint a szemerkélő esőben egy alacsony termetű idős hölgy szaporázta lépteit. A házfalak mentén haladt kerülgetve a járda mellett elhaladó autók által lába elé fröccsentett pocsolyavizet. Vizes arcán ragyogtak sze-

XVIII. évfolyam 2. szám

2011. FEBRUÁR

TARTALOM:

A Koinónia régebbi számai elérhetők: www.bulanyi.hu

Habos László, Akiért az imádság szól	1785
Garay András, A hét gerezd (1.)	1787
Inczédy Péter, Miről mi jut az eszembe	1787
Zaja Péter, Tehén projekt	1788
Farkas István, Hangyaország	1789
Korponai Erzsébet, Miért nézzük...	1792
Márczi Imre, 90 év tanúsága (4.)	1795
Vincze Gabi, Lelkigyakorlat (3.)	1797
Sarló Csaba, Észrevételeim...	1801
Széplaki Zsolt, Élménybeszámoló Peruból (2.)	1802
Végh Györgyi, Szebb az ember...	1803

«Az emberi elköteleződés folyóirata – családjunkért, nemzetünkért, mindenkiért – Isten Országá megvalósulásáért.»

Elérhetőség; faragoferi@gmail.com, 06-20-9872-982

mei. Izgatottan sietett célja felé, mint egy fiatal leány, aki randevújára igyekszik...

Bent az asztalra helyezett táblán helyükre kerültek a figurák.

– Na, kezdjed komám! – hasított a bamba csendbe Nyakinak, a robosztus termetű ácsmesternek mélybariton hangja.

– Akkor hajrá! – válaszolta alig hallhatóan Frigyes, miközben orrára igazította szemüvegét. Két fehér gyalogot tolt előre a táblán, majd látványosan összefonta karját, miközben tekintetével az óriásira nőtt embert figyelte. Miközben az ács is ujjai közé fogott egy gyalogot, a matematikus szemei megakadtak a sakkfigurákon. Ott, ahol a jobboldali sötét lónak kellett volna állnia, egy furcsa valamit látott. Egy fadarabból, valószínűleg egy partvisnyéből alkotott figurát. Az alkotás megpróbált megfelelni az elvárt formának, de talán a fadaragó ügyetlensége, vagy a fadaragó szerszám – a tompa élű kincstári bugyli –, következménye lett ez a lovat megjelenítő valami. Vajon hová lett az eredeti sakkfigura? – Talán darabokra tört, mert egy dühös elítelt a cella falához vágta egy elvesztett parti végén. Esetleg egy zárkán belüli konfliktus ártatlan áldozatává vált a szerencsétlen faló – gondolhatta a néma szemlélődő. A szemtanúk, akik választ adhattak volna az ártatlan kérdésre, már valahol messze jártak. Közben

Nyaki előre tolta a futót, amit a vezér mellett a különc is védett. – Jó lépés! – gondolta a matematikus, miközben Szakira tekintett. Szaki képes volt – legalábbis addig így történt –, minden egyes sakkpartit végignézni. Sőt – mint igazi gibicnek –, illet a játszmák befejeztével véleményét formálnia. Tanári okítással adta finoman a vesztesnek tudtára a hibás lépést, mellyel szakértői meglátása szerint elúszott a játszma. Közben Frigyes válaszlépése nyomán úgynevezett tisztcsere történt. Nyaki arcára – miközben hatalmas öklébe zárta a megszerzett világos bástyát –, széles mosoly kúszott. Szaki elégedetten legyintett. A matematikus felmászott ágyára. Frigyes kétségbeesett tekintettel pásztázta a sakktáblát...

Kint a törekeny termetű, átázott kendőjű idős hölgy továbbra is haladt rendíthetetlenül célja felé. Időközben beesteledett. A város fényárban úszott. A vizes aszfaltról visszatükröződtek az utcai lámpák fényei. A hölgy megállt a zebránál. Az előtte el-haladó autó lábaira fröccsenette a vizet. A hűvös csapadék végigszaladt lábfején, ahogy bezúdult lábbelijének fűzői mentén. Amint zöldre váltott a lámpa, az apró lábak újra elindultak...

Bent ismét nyüzsgés volt. Pohárba folyt lassan a víz, valaki fogmosáshoz készülődött. Egy másik levélpapírt vett elő, amíg többen cigarettára gyújtottak. Alig egy perce még mindannyian vigyázállásban álltak az ágyak előtt. Egy fiatal arcú, mégis oly ellenséges tekintetű őrmester tartott létszámmellen-őrzést. Megvoltak mindannyian, mind a tizenketten, mind e zárkába zárt vándorok...

Kint az idős hölgy megérkezett. A csengőszó hallatára, szélesre nyílt ajtó előtt örömteli köszöntésben ölekezett a házigazdával.

– Cudar egy időnk van, na bűjjál csak beljebb kedves testvér-kém! – invitálta vendégét a háziasszony. A szobában kerek asztal várta a betérőket. A kerek asztalon szép terítő volt, és annak közepén cifra réz tartójában egy magasra ágaskodó, még sosem gyúlt lángra hófehér gyertya. Egy másik asztalon szobanövények kandikáltak. Gögös mosollyal vonzották a tekintetet, magukba gyűjtve az elismerő rájuk csodálkozást. Egészségesen pompáztak, látszott, hogy szeretettel gondoskodtak róluk. Az idős hölgy helyet foglalt az egyik széken. Táskáját a szék lábának támasztotta, és kissé felemelve megnyújtotta fáradt lábait. A vendéglátó az asztal mellé lépett, és egy könyvet helyezett a terítőre. Az idős hölgy felpattant, táskájához nyúlt és egy gondosan becsomagolt, süteményekkel teli papírtálcát vett elő. Szelíd, barátságos mosollyal nyújtotta a házigazda kezébe, majd újra visszaült székébe. A finomságot délelőtt kapta egy kedves ismerősétől, aki e csekély ajándékkal igyekezett megköszönni a feléje áramló folytonos szeretetet. A háziasszony elvonult a konyhába. Az idős hölgy imára kulcsolt kezét az ölébe ejtette és behunyta szemét. A konyhában tányérok koccanásának hangjai szakították meg a csendet. Lassan egy arckép körvonalazódott ki a behunyt szemek előtt. Az arc egy édesapáé volt, egy szeretett testvére. Azé a testvére, aki ez alkalommal sem ülhetett le ez asztal mellé. A behunyt szemek mögött halványan egy férfi alakjának körvonala jelent meg. A homályból kitisztuló képből az ismerős férfiút egy börtöncella sivár falai között imára kulcsolódó kézzel látta.

Csengőszó zavarta meg az idős hölgy elrédését. Vendégsegereg érkezésének zsvivaja töltötte meg az előszobát. Az idős hölgy arcára a mély együttérzés, az általa is átélt valóság könnycseppeket csalt. Zsebkendője átvette szeméből a nedvességet, hogy a tőle megszokott barátságos mosollyal üdvözölhesse a szobába belépett test-véreit...

Bent az ólomlábban mozgó percek múlásával, lassú mozdulatokkal készülődtek nyugovóra a sorstársak. A fáradt arcok a maguk módján elszámolni készültek a nehezen eltelt nappal. Az eggyel kevesebbnek súlya volt. Kinek-kinek mekkora. Volt, aki számára csupán cseppnyi a tengerben, másnak óriásnak tűnt a lépték, mert látni vélte a fényt alagútja végén. A matematikus tekintete is a mennyezetre szegeződött. Mielőtt a nap lezárásaként imára nyílt volna ajkán a hangtalan fohász szereteteiért, végigfuttatta magában az átélt nap eseményeit. A koromsötétben a mélyen beszippantott nikotin vörösen izzó fényei villogtak az utolsó cigarettájukat élvezők kezében. A fátyolszerű füstgomolyok repkedtek, amikor egy erős, rekedt nyögés hasította ketté a csendet. A nyögés Béla torkából szabadult ki. – Béla, Béla! – gondolatban ismételte magában a nevet a matematikus, majd felidézte a délelőtti beszélgetését zárkatársával. Az elkeseredett ember gondolatait hallotta ismét fülében. Az egyedül maradt emberét, az egykor szép jövő előtt álló vasgyári művezetőét, aki alatt megingott a talaj. A felfelé vezető lépcsők helyett a lejtőre tévedt. Miután elhagyta őt a kedvese, az italt választotta társul. Haverok, balhék segítették a lejtős útján e celláig. Eltévedt tékozló fiúnak gondolta magát. Édesapja már nem élt. Ismerőseinek gyalázkodó hangjait hallotta minduntalan magában. Az őt emlegető ismerősei piszok gazembernek tartották, aki megérdemelte, amit kapott. Egy vesztes ember szerencsétlen nyögése szakította meg a zárka csendjét. A szerencsétlen ember irigykedésének hangot adó mondatát ismételte magában a matematikus: „Jó neked, mert tudhatod, hogy gondolnak rád, és imádkoznak érted.”...

Kint a barátságos szobában csupán a büszke gyertya fénye világított. Az asztalon hagyott tányérokban apró morzsák és meggyűrt szalvéták maradtak. Az asztal köré ült emberek tenyerei egymásba simultak és a csillogó szemek a gyertya fényére tekintettek. Az idős hölgy, a kedves nővér maga elé húzta az asztalon pihenő könyvet. Szeme végigfuttott a betűsoron. Az ismerős verssor felolvasása helyett, mint a világmindenségnek szóló üzenetet szavalta: „... és boldogok a szelídek, mert övék lesz a föld!” – majd folytatta mindig szelíd hangján: Hálát adok neked Istenem testvérünkért, és kérlek, vigyázd őt a börtön falai közt!...

Bent elnyomódtak a cigarettavégek, sötétség telepedett a cellára. A matematikus imája végére ért. Elfáradt szemét behunyta, és alig hallható suttogó hangon hagyta el ajkát a szó: Amen!

GARAY ANDRÁS

A HÉT GEREZD (1.) LELKI ÉLET

A megszokott vallásosságban a lelkiélet megadott keretek között zajlik. Hiszen ott minden elég leegyszerűsített: stabil és határozott istenkép és emberi önkép is egyértelmű. A tudattartalmakat meg visszatükrözi az imánk, ahol, Louis Evelyvel szólva: „kicsit megváltva és kicsit elveszve érezzük magunkat”. Ha az isten- és emberképet tovább árnyaljuk, a lelkiélet begyakorolt fogódzkodói már kevésbé működnek. Hiszen ki az Isten, akit megszólítok és „mire való” és ki vagyok én valójában. Így ebből az elbizonytalanodásból csak az emel ki bennünket, ha ezt a két képet nagyon határozottan újrapasztabilizáljunk a már felismert igazságaink, sőt tapasztalataink fényében.

Az alapkiindulás az, hogy Isten önközlése és ígéretei igazak. És ez az igazság bebizonyosodik a mi életünkben. Ezért az embernek át kell lépni a „ha látom, hiszem” világból a „ha hiszem, látom” világába. Ez azt jelenti, hogy feltételezzük, hogy valami van és keressük annak megnyilvánulásait az életünkben. Feltételezzük, hogy Isten gondoskodik rólunk és a velünk történeteket visszavezetjük az ő gondoskodására. Isten az ígéreteit felénk teljesíteni akarja és ha ráhangolódunk az ő hullámhosszára az ígéreteit bevonzzuk a saját életünkbe.

Az ima így nem csupán a nap keretezését adó, erőt adó- sokszor csak terápiás - eszköz lesz, hanem a hála és a tapasztalat erőterében mozgó folyamatos párbeszéd. „Isten imádkozik bennünk” - mondták régen a lelkiélet mesterei. Aztán, hogy ez az ima valójában hol folyik: egy tőlünk független objektív valóság (Isten) és az én között, vagy az én önmaga isteni részével van folyamatos párbeszédbe, újabb elágazási ponthoz vezet. Hiszen az utóbbi hite olyan belső utazásokra indítja az embert, melyek a meditáció eszközeivel járhatóak bizonyulnak. A meditáció alatt nem feltétlenül a ma divatos keleti megközelítés lehetséges. Sőt! A nyugati és keleti kereszténység folyamatosan hordozta ennek lehetőségét, és az egy másik történet, hogy mindez hogyan vált a kevés beavatott titkává és miért elégedett meg az Egyház a „két Üdvözlégy, három Miatyánk” követelményével. Ez a belső utazás és párbeszéd a lelkiélet megújulásának új útja, hol egy felfedező izgalmával vághatunk neki annak a kirándulásnak, mely arra a kérdésre keresi és adja meg a választ: ki vagyok én? És itt találkozhatunk a jézusi elvárással is, ami nem csupán az erkölcsre irányul, hanem az ember isteni tudatosságának és képességeinek a felismerésére és az ezáltal megélt mindennapjaira. Az ember „istenarcúsága” felismerése itt a feladat és egyben a tét is. Hiszen ezzel egész máshogy láthatok mindent. A teremtés rendjében összekötődő létformák az élet mindennapjainak szelídségét és egységét – ezáltal Isten Országának lehetőségét - hordozzák.

Nagyon őszintének kell lennünk, abban a kérdésben, hogy mi működik. Működik-e a hagyományos teológiai meghatározottság általi vallásosságban a lelkiélet és hogyan? Vagy az új megközelítésben válik-e mindennapos tapasztalattá Isten bennünk megszólaló hangja. És ha igen: mit mond? Nem esünk-e a szubjektivitás csap-

dájává, hiszen az isteni hang mellett rengeteg háttérzöreje is beszűrődik.

És mi adja az eligazodást? „Titkon érzik” - mondja Ady. És ha nem is minden tökéletes, ott a közösség kontrollja. És ez a kontroll – kellő őszinteség mellett- megvéd bennünket a tévutaktól. Van ez olyan fontos kérdés, hogy a bizonytalanra is érdemes időt szánni. Hiszen van-e izgatóbb kérdés annál, hogy él-e bennem az Isten lelke és hogyan? És mint akar megnyilvánulni és milyennek kell lennem, hogy megnyilvánuljon. És ha él bennem meghal -e velem? Vagy ő örök bennem, ahogy az Isten örök? És ha örök, mi lesz velem, velünk, vele? Mit jelent teremtménynek lenni? Mire kötelez? Ezen alapvető kérdések a lelkiéletet igazán színessé teszik és nemcsak megújítják az embert, hanem a közösségi életbe is olyan színt hoznak, hogy alig várjuk már a másik tapasztalatát.

És ebben az új megközelítésben átértékelődnek a hagyományos szentségek, az istentiszteleti formák megtelnek élettel. A megújuló lelkiélet magával húzza az életünk többi aspektusát is. Újrakontúrozza a szellemi életünk eddigi csapongásait, a közösséget a tapasztalatcsere, „az ünnep és a megbocsátás” helyévé teszi. Új értelmet nyer Jézus műve is, hiszen ő tudatosította bennünk mindennek a lehetőségét.

INCZÉDY PÉTER

MIRŐL MI JUT AZ ESZEMBE

Évvégén a szokásos visszapillantás okán

Évzáráskor zárszámadást szoktak készíteni. Meg terveket a következő évre. Legyen hát ez a beszámoló amolyan kiskerti évzáró a nógrádi dombok alól.

Arról, hogy milyen évünk volt, sok újat nem tudnék mondani, egyszóval vizes volt. Megtűzdelve egy-két hétnyi forrósággal. Vagy azért nem tudtunk kedvünkre – no meg a növényeink kedvére – kapálgatni, mert sziklakeményre szikkadt a talaj, vagy azért mert felázott és ragadt, ahogy felénk mondják a faluban; púha volt, ilyen hosszú ú-val. No de menjünk csak sorjában.

Tavasszal még kísérletező kedvvel ültettük a burgonya sorokat – egyet az Agriából és egy sor Somogyi kiflit melléje. Hátha sikerül megismételni a tavalyi biológiai lehetetlent. Akkor ugyanis felszedéskor meglepődve tapasztaltuk, hogy a kifli krumpli jobban hasonlított az Agriára, mint önmagára – de csak addig, míg a mellette lévő sorban el nem fogyott az Agria és az utolsó tizenöt méterét Somogyi kiflivel kellett befejeznünk. Onnan szép fajtajellegű kifli krumplikát ástam ki mindkét párhuzamos sorból. Elégedetten dörzsöltem a kezem tavasszal, mert az idén szép szabatos kísérleti sorokat sikerült készíteni. Olyat, mint amilyen a nagykönyvben van leírva. Még a négy ismétlés is kijött volna a negyven méteres sorokból. Azután jött az eső és az egyik sort feltöltve, a másikat anélkül áztatta. Majd az egész kertet beton keményre szárították a hőségnapok. Az Agria sora még tűrte valamenynyire a megpróbáltatásokat, a kifli viszont senyedett. Csak jóval később kezdett virágozni, mint a szomszédja. Felszedéskor meg apró gumókkal kellett, hogy beérjük. Mindkét sor együtt alig termelt többet a tavalyinak a felénél, pedig a bogarakkal sem volt annyi gondunk és a burgonyavész sem szikkasztotta le a lombjukat, mint az előző évben. Bezzeg a paradicsomban viszont tobzódott a paradicsomvész. A tu-

dományos nevén *Phytophthora infestans* mindkét növénynek – burgonyának és paradicsomnak – a legveszélyesebb kórokozója. Ebben az évben szabadföldön szinte lehetetlen volt megvédeni a paradicsomot tőle. Láttam a szomszéd kertjében, amit kipermeteztek ellene az egyik nap, a másikon már lemosta az eső. Így aztán nem is próbálkoztam versenyre kelni se a kórokozóval, se az időjárással. Egy eredménytelen és ezért felesleges rezes permetezés után inkább zöldparadicsomként mentettük meg a termést savanyúságnak.

A paprika sem hozta a várt eredményt, pedig égi locsolásban volt része bőven. Valószínűleg fólia alatt jobban érezte volna magát, mert fázós, vékonyhúsú bogyókat nevelt. Merthogy a tápanyag ellátással sem lehetett gondja a szerves trágya alapozás után. Egyedül az uborka, meg a többi kabakos teljesített szépen. Nem győztük leszedni a sok cukkinit s csillagtököt, meg spárgatököt, de a sütőtökök is bőven teremtek. A kert végében terjeszkedő csicsóka is állta a sarat a szó szoros értelmében is.

Volt még sárgarépa, petrezselyem meg hagymákból is többféle a kertben. A hagymákat korábban kellett, hogy felszedjük a nedves talajból. Mind a fok- és vörshagymát sokáig

napoztattuk, abban a reményben, hogy majd jobban tárolhatók lesznek, azaz a csökken a víztartalmuk. Normális termesztési rendben ugyanis éppen ezért az öntözésüket is abba szokták hagyni a tervezett betakarításuk előtt néhány héttel. Ebben az évben viszont nem mi öntöztünk. Az égi

csatornákat pedig nem tudtuk elzárni. Meg is látszott ez a sárgarépaikon. Szinte tankönyvbe illően illusztrálták a sok vizet – akár a túlöntözést – a felrepedt, felhasadt répák.

A gyümölcsökről essék néhány szó.

Jutott hely a kertben néhány gyümölcsfának is. Kajsziából kettőt is ültettünk, a többi Batul és Húsvéti rozmarin az almák-, valamint Hardenpont és Serres Olivér a körték közül, no meg egy fehér húsú Champion és egy sárga húsú Elberta őszibarack. Ezekon kívül két szilvafa és egy öreg körte fa, meg egy hasonlóan nyugdíjkorba lépő magról nőtt őszibarack is tartozik a kerthez. A kajszi barackfáknál arra lettem figyelmes, hogy nem egyszerre hullatták el levelüket. Az egyik már kopasz ágakkal várta telet, mikor a másikon még zöldelltek a levelek. Bízom egy ideig a kétféle fajta illetően megnyilvánulásában, míg a hozzáértő szakvélemények ki nem jözanítottak. Ez bizony

az apoplexia, a kajszi gutaütés előjele. Jobb ha már most ültetek egy csemetét a közelébe – szólta a tapasztalt jó tanács.

A másik figyelmet érdemlő tapasztalat az őszibarack üzene volt. A két említett csemete befőzésre várományos termését még mogyorónyi korában leszüretelte a tafrinás level-

fodrosodás. Kóstolónyi sem maradt a fákön. Ezért az idén csak a magról nőtt barackfáról szedhetünk gyümölcsöt.

A tafrina, ugyan rajta is megtelepedett, de egy félkosárnyi termést mégis beérlelt az öreg fa. Ezzel üzent, a ki tudja, ki emlékszik már rá, hogy milyen fajta a sokat megélt és sokat próbált magról nőtt öreg őszibarack fa, ebben a szélsőséges időjárással sújtott esztendőben.

ZAJA PÉTER

TEHÉN PROJEKT

Ha Erdélyben jársz, napnyugta környékén vagy kora reggel bizonyosan találkozol tehéncsordákkal, főleg a falvak vonzáskörzetében. Bár az EU-belépés óta ott is folyamatosan romlik a helyzet (fogynak a jószágok), de azért a faluképhez még hozzátartozik a ló, a tehén. Nemrég egy ilyen székelyföldi „marhatenger” közepén elábrándoztam. Az elmúlt évtizedben elképesztő mennyiségű pénzt szórtak el kis hazánkban „vidékfejlesztés” címszó alatt. Pontosabban vándorolt szépen a zsebekbe meg folyt el, mivel csak igen kicsinyke részük fordítódott hasznos célokra. S valóban, ha megnézzük az „eredményeket”, bizony köszönőviszonyban sincs a befektetett eszközökkel. A majd kétezer kistelepelesen alig enyhültek a gondok s ahol pozitív eredmények vannak azok sem elsősorban a külső pénzek szelétől, hanem a belső erőforrások ügyes hasznosításából erednek. Sajnos ezek az esetek ma még kuriózumok csupán, hiszen a legtöbb helyen az a jellemző, hogy az emberek főleg a „segélyre várással” tengetik napjaikat. A falu körüli földek a zöldbárók, ügyvédek, külföldiek kezén vannak, akik monstre gépeikkel „modernül” gazdálkodnak, embert viszont alig-alig foglalkoztatnak. A megoldás a problémákra kézenfekvő s egyszerű – elvileg. „Hálót kell adni az embereknek s nem halat” azaz segélyek helyett munkalehetőséget, ezt már odafent is felismerték, de az előző garnitúra tudatáig nem jutott el, hogy nem fröccsöntő üzem meg gumigyár stb. kell falura, hanem a helyi adottságok alkalmazása. Kiváló példák erre Rozsály, Túrístvándi, Kalaznó, Markóc stb.

S ha egy csoda folytán én lennék döntési helyzetben, elindítanám a „Tehén hadműveletet” (Cow Project). Bizonyos feltételekkel (pl. az anyaállat állami tulajdon, csak a szaporulat a gazdáé, megfelelő körülmények a tartáshoz) minden arra érdemes falusi gazdának/parasztnek adnék 1-2

tehenet. Legalább nem unatkozik majd... A tehen ugyanis egy univerzális jószág: tejet ad (s ebből rengeteg minden készíthető: túró, tejföl, vaj, sajt, Boci csoki* stb.), trágyája kiváló talajjavító, igavonásra is alkalmas s elhalálása után is minden porcikája felhasználható.

Emellett ott van még a közvetett hasznosulás: extenzív tartás esetén bizony fű és széna kell neki. Tehát egyrészt legeltetni kell, másrészt télire kaszálni szükséges. Miért emelem ezt ki? Erdély azon részein, ahol bőségben vannak még az állatok, bizony még az árokparti-útszéli fűért is verseny folyik. Arrafelé nem is látam egy szál parlagfűvet sem! (Apropó, esetleg a parlagfű biznissz pénzszájkából is lehetne emiatt csöpögtetni a tehen hadműveletre...)

Egyre szaporodnak hazánkban is a különféle állatokkal végzett terápiás programok (főleg sérült gyerekek részére, de a „Parlament áldozatai” is biztos potenciális páciensek), erre is jó lehet a boci. A helyi feldolgozási lehetőségek (tejtermékek, húsaruk, csontkészítmények stb.) szintén egyfajta kézműveslánc kialakulását segíthetik elő. S nyilván nem merítettem ki ezzel az előnyök listáját. Azzal is tisztában kell lennünk, hogy a „Tehen hadművelet” megvalósításának elég rögzös (de nem megvalósíthatatlan) az útja: akadályozzák a tejmogulok (több száz, illetve ezer darabos tehenészetek), a falvakat körülölelő magán óriásbirtokok, azaz a közlegetők hiánya, a lebontott istállók, a megfelelő minőségű (magyar tarka, szürke, borzderes) alapállomány hiánya, a szupermarketekre szoktatott falusi lakosság stb. Az új vidékfejlesztési elképzelésekhez hála istennek kiválóan illeszthető lenne ez az álom s talán egyszer majd újra tehenbőgésre ébrednek a falvak emberei, mint 30 évvel ezelőtt...

A fenti gondolati vázlat ugyanígy behelyettesíthető kecskével, juhhal is, bár előbbinek azért komoly veszélyei is vannak: elszabadulása esetén gyorsan tönkre tud vágni egy fiatal gyümölcsöst....

FARKAS ISTVÁN

HANGYAORSZÁG

Idén sok volt a hangya. Tulajdonképpen nem is idén indult ez a folyamat, csak idén nagyon kedvezőek voltak a feltételek – sok eső, meleg – és a már amúgy is hatalmasra nőtt boly a kertben elviselhetetlenül sok hangyacsapást indított mindenfelé. Már nem volt hely, ahol nyugodtan meg lehetett volna állni, vagy ülni. Már a

házat is teljesen körülvették, bár akkor be még nem jöttek.

Ismertem őket régről. Már vagy hetven éve együtt éltünk. Nem volt bajunk egymással. Egy normális szimbiózis alakult ki közöttünk. Nem szorultunk egymásra, de nem is akadályoztuk, sértettük egymás köreit. Tulajdonképpen ez volt az egyik olyan élőlény a kertben, amelyről alig tudtam valamit. Most, a helyzet következtében meg kellett ismerkednem velük.

Az ismerkedés folyamatát le kell írnom, mert ez vezetett aztán értésem ismereteimre és tapasztalataimra alapozott növekedéséhez. A következőket tudtam meg hozzáértő emberek írásaiból és saját megfigyeléseimből.

A hangyák (Formicidae) családja a társaséletű hátyásszárnyúak rendjébe tartozik. Különleges életmódjuk és sokszor az emberéhez hasonló szokásaik: szervezett államuk, bámulatos építményeik, vándorlásaik, vérengző csatáik és ezer más dolguk tárul a természetben gyönyörködő elé. A hangyát, úgyszólván, mindenki ismeri, mert gyakran az is kénytelen megismerni, aki nem keresi fel a természetben. Tudjuk, hogy hívatlanul is megjelenik az emberi lakásban, s ilyenkor láthatjuk a legjobban, hogy milyen szívós emberi munkába kerül az, amíg túljárhatunk az „eszükön”. Bármilyen „eszések”-nek is látszanak a hangyák államuk megszerzésében, kertészkedő munkájuk közben, rabszolgáért folytatott harcaik alatt vagy mint békés állattenyésztők, nem szabad sohasem elfelejteni, hogy ezek a szokásaik az emberi szokásokhoz csak hasonlítanak, de velük nem egyenlő értékűek.**

Igen. Így történt. Az igen kedvező feltételek a hangyák elszaporodásához vezetett, és amíg az övük megnőtt a mi életterünk beszűkül. Tudományosan akartam hozzáállni a dologhoz és boraxal és sütőporral kezdtem, hogy ne okoznak nagy kárt nekik. Az eredmény a nullával volt egyenlő. Igen. Nagyon intelligensnek bizonyultak. A porcukrot kietették, a sütőport otthagyták. Igaz, hogy a céloom sem volt kicsi. A házuk mögötti bolyt akartam távozásra bírni, mert azt hamar beláttam, hogy a többi megoldás csak részleges eredményhez vezet. Akkor még nem tudtam, mibe fogtam. Nem akarom részletezni a dolgot, de ráment a nyaram, mire egy szép augusztusi reggelen arra ébredtem, hogy nincs a ház körül már egyetlen fekete fahangya sem.

De ne szaladjunk ennyire előre. Több éves együttélésünk alatt mindazt megfigyelhettem, amit a tudósok is. A hangyák országa jól szervezett, jól működő, jól megalapozott ország. Alapja a hihetetlenül nagy szaporulat és az évmilliók alatt kifinomult munkamegosztás és nagyfokú érzékenység a boly életére és környezetük dolgaira.

Rendszerint három formája jelenik meg egy fajon belül: a szárnyas hím, a szárnyas nőstény és a szárnyatlan munkás. A szárnyas nőstény a megtermékenyítés után elveszti szárnyát, de ezután is meg lehet ismerni hatalmasan kifejlődött toráról. Ezeket a megtermékenyített nőstényeket nevezik királynőnek.

Megfigyelhettem őket tavasztól ősziig, ahogy a még langyos melegben vánszorogva megindulnak, majd tempójuk az idő melegegésével egyre gyorsul, hogy aztán már hihetetlen sebességgel száguldván táplálják egymást és utódaikat, majd az ős beköszöntével egyre jobban lelassulva sok hónapra álomba merüljenek.

* Apró szépséghiba, hogy a Boci csoki már nem magyar termék s tej se biztos, hogy van benne...

**A.E. Brehm: Az állatok világa

A munkások voltaképpen elsatnyult nőstények. Ezzel szemben agyvelejük erősebben fejlett, mint az ivaros egyéneké és ennek köszönhetik szellemi képességeiknek magasabbrendűségét, úgyhogy a hangyamunkások igen sokoldalú munkát tudnak végezni.

De ők csak a munkások – ahogy nevezik őket – a boly látható része. Annyit magam is megfigyelhettem, hogy a hangyaországút – mely felment egészen a fenyő-ink csúcsáig - hömpölygő áradatában rend van. Rend, de nem mechanikus és nem szokásos. Egy igen figyelmes rend, ami minden váratlan eseményt észrevesz, és azonnal reagál rá. Nem rutinszerűen és nem is szokásosan, hanem az adott helyzetnek megfelelően. Megfigyelhettem, amit a tudósok is, hogy ha egy hazafelé tartó, feltankolt – vagyis nagypotrohú – munkás találkozott egy éhes – vagyis lapos potrohú –, rendszerint a bolyban dolgozó társával, aki éhségét csápmozgásával ki is nyilvánította, azonnal leállt és megetette. Ha eközben kiürült a bendője, megfordult és ment vissza a fára táplálékért, a jóllakott pedig elindult a boly belseje felé, hogy elvigye a megszerzett táplálék egy részét a királynőnek és az utódoknak. Ugyanakkor sehol sem láttam munkanélküli, kolduló, segélyezésre szoruló hangyákat vagy ingyenélő, henyélő, napozó hangyákat egy bolyon belül. Tolvajokat igen, de azok nem abból a bolyból valók, más fajhoz tartozók voltak. Igen, a hangyák dolgainak megfigyelése közben mindig gondoljunk a hangya és az ember agyveleje közötti óriási különbségre, és akkor a „hangyakultúra” és az emberi kultúra közötti lényeges eltérést, bármennyire hasonlítanak is egymáshoz, megláthatjuk – mondják a tudósok. Pontosan így van. És nemcsak ezekben láttam meg a lényeges eltérést. Megfigyelhettem, hogy a fő országútról letérve mindenfelé találkozhattam egy-egy kószáló egyeddel. Nem néztem utána mennyire igaz, de úgy gondolom, hogy ezek a legtapasztaltabb öregek lehetnek, akik ismeretei már olyan bőségesek és kifinomultak, hogy rájuk lehet bízni a nem annyira fizikai, mint inkább „szellemi” felfedező munkát. Ők találkoznak azután először új, tetűkkel megrakott fenyőfákkal, hatalmas élő gilisztákkal, vagy döglött egérrel, madárral. Nem tudom, hogyan értekeznek egymással, de egy-egy ilyen felfedezés után nem sokkal már hatalmas sereg veszi körül az áldozatot, hogy aztán a méretétől függően néhány óra vagy nap alatt csontokig lepucolva bejuttassa a bolyba az utódok táplálékaként. Igen, a táplálkozás, az utódok felnevelését célzó táplálkozás a hangyák életének legfontosabb, ha nem egyetlen célja. Megszerezni és adni a táplálékot a rászorulóknak és szolgálni a bolyt. Nagy előnyük az emberekkel szemben, hogy télire nem kell raktározniuk, hiszen télen nem táplálkoznak. Életük a létezésről – a megszületésről, felnövekvésről, szaporodásról, táplálkozásról, anyagok átalakításáról és elpusztulásról – szól. És hát, még egy lényeges megfigyelést tudtam tenni, amiről még a szakirodalom sem számolt be.

A munkásokon kívül egyes hangyafajoknak ú. n. katonái is vannak, amelyek jóval nagyobb termetűek, mint a munkások. Különösen feltűnően nagy a fejük és rágójuk. A katonák hivatása igen különböző, sokszor valóban a harcok feladatát végzik az állam megvédésében, legtöbbször azonban részt vesznek a békés élet

különböző munkáiban, így pl. a maggyűjtő-hangyák katonái a keményhéjú magvak felbontásában segédkeznek, vagy mint a kapushangyák a portás kötelességeit végzik.

Egyetlen konfliktust sem láttam a munkások között. Sőt, a fentebb említett táplálási találkozásokon kívüli találkozásokkor – ami szinte lépésenként előfordul a nyári nagy forgalomban – mintha néhány „szót” váltanának, megállnak, csápjaikat összedörzsölik és csak aztán mennek tovább. Igen, az egy másik helyzet volt, hogy amikor láttam, hogy a sütőporos akcióm nem vált be, kibontottam a borostyán alól, majd méter mélyen felforgattam a korhadt tölgyfagyökér és sziklák alá épített bolyt. Meg kellett tapasztalnom a katonák szerepét a saját bőrömmön. De polgárháború vagy háború azokkal, akik együtt élnek? Kiirtani a saját fajtát? Elvi vagy vallási különbségek miatt? Soha!

A hangyaállam harmonikus rendjét a rajzás közelgő ideje szokta megzavarni, amikor a nászrepülésre érett szárnyas hímek és nőstények lázas sietséggel igyekeznek elhagyni bölcsőjük sötét helyét. Ilyenkor úgyszólván minden rend felbomlik az államban..., nem használ már ilyenkor semmit a munkások kedveskedő cirógatása s hiába húzogatják vissza őket szárnyuknál fogva a fészek kijáratától, szinte elvakulva törekednek kifelé. A munkások is szörnyű izgalmomba jönnek, amikor az ösztönüktől űzött szárnyasoknak sikerül idő előtt kijutni a fészek belsejéből, utánuk rohanva, megragadják és szigorúan visszahurcolják őket. Amikor azonban elérkezik a nászrepülés alkalmas napja, rendszerint egy szélmentes és napfényes délután, korlátozás nélkül kelnek szárnyra a hangyaállamokból a hímek és nőstények milliói s otthagynak a földi életet, a levegőben igyekeznek megtalálni mindegyik a maga párját.

Milyen ismerős leírás a tudósok részéről. Hihetetlenül ráillik az emberi kultúrára is, csak más léptékben. A hangyáknál ugyanis a rajzás egy jól szabályozott, időről időre megismétlődő, de nem egy állandó folyamat. Felborul a rend, de pár napon belül helyreáll. A „lányok” kirepülnek az ivarérett „fiukkal” együtt, hogy máshol próbáljanak szerencsét. Az esemény csak rövid időre zavarja meg a boly életét. Elképzelhetetlen is lenne hangya-országban egy olyan, állandó feszültséget okozó, minden rendet megbontó, folyamatos és tömeges rajzás, mint ahogy ez az emberi társadalmakban szokásos.

A hangyák életében talán a legvonzóbb az a megható buzgóság, amellyel a munkások a növekedő fiasítást gondozzák. Ha akármelyik hangya fészket kibontjuk, láthatjuk, mint rohannak elő mindenfelől a munkások és a legnagyobb sietséggel megragadják rágóikkal a lárvákat és a bábokat, hogy minél előbb a fészek sötét, biztos mélyébe hurcolják őket. A háborítatlan fészkekben is állandó és szorgalmas munka folyik a fiasítás érdekében. A petéket és a különböző nagyságú lárvákat gondosan osztályozzák, egymástól elkülönített kamrákban helyezik el, más emeletre hurcolják nappal, máshová éjjel, a szerint, ahol a fiasítás növekedéséhez megfelelő meleget vagy nedvességet találnak.

Akcióim során ezt is pontosan megtapasztaltam. Csak akkor láttam ezt a buzgóságot megszűnni, amikor – már győzelmi reményeket táplálva és nyugodtan szemlélve az eredeti boly helyén megszűnt hangya országutakat – felfedeztem, hogy a boly átköltözött a fáskamrába és elkezdte kiépíteni a következő fészekhelyeket. Ezt felforgatva – legnagyobb csodálkozásomra – már a tojásokat is hátrahagyva,

reggelre nyomtalanul eltűntek. Talán ez volt az utolsó csepp inzultus, amit még együtt, ezen a helyen el tudtak viselni. Talán...

Igen. A lényeges eltérés itt is megmutatkozik. Ezt leszámítva egyetlen elhagyott hangyatojással vagy egyedül kószáló, éhező növendékhangyával sem találkoztam.

A társasélet fönmaradásának egyik legfontosabb feltevése az egyéni és a köztisztaság. A hangyák tisztaság-szeretetről Szabó-Patay József a következőket írja: „Aki a hangyák bámulatraméltó életmódját figyelemmel kísérte, bizonyára feltűnt az a nagy tisztaság, amely a hangyafészek belső folyosóiban, kamráiban, valamint a fészkekhez tartozó külső ösvényeken található. Rendes körülmények között sehol egy útban álló rögcskét, ételhulladékot, egyáltalában olyan dolgot, mely a tisztaság rovására volna, nem látni. Maguk a hangyák s növekedő utódaik, a lárvák is szinte ragyognak a tisztaságtól.”

Szeméthegek nem kísérik a hangya-országutakat vagy a bolyok környékét. A recikling náluk évmilliók óta kiválóan működik. Fejlett társadalmainkban manapság a külső higiénia bizonyára meghaladja a hangyákét, sőt messze meghaladja. Ugyanakkor az egészség a hangyáknál nem kérdéses, mert a tisztaság az egészséget szolgálja. Nem öncélú, hanem az egyén és a boly egészségét – egész, teljes hangya voltát – és annak fennmaradását szolgálja.

„A hangyáknak sokat emlegetett „hídépítmény”-ei is ugyanezen elv alapján épülnek; t. i. a hidak úgy jönnek létre, hogy az előttük álló akadályt törmelékkel tömők be. Végignézhetünk egy ilyen hídépítést bármikor, hogyha a hangyák megszokott útját valamilyen ragadós anyaggal megszakítjuk.

Ez a megfigyelés is gazdagította tapasztalataimat és igazolta a tudósokat. Az első reakció zavarodottságnak tűnt. Az akadály mindkét oldalán nagy csomó hangya gyűlt fel, ahogy a forró nyári napokon a rosszul megválasztott helyen – a tűző napon – kijárt átkelőknél is. Ahogy ez utóbbinál nem volt más lehetőség, mint megvárni a hűvösebb délutáni levegőt, itt nagyon hamar megjelentek a hídépítők. Ezek ugyanazok a dolgozó hangyák voltak, akik az utat járták. Nem jött külön mentő, katasztrófaelhárító vagy tűzoltó csapat. Mindenki részt vett benne, akinek az akadály útját állta. Rágójukban hozták azt a kis földarabot, amit hozzáillesztettek az előzőhöz. Az egyetlen, ösztönös cél nem ismer áthághatatlan akadályt.

A kapus hangya szokásaiból is láthattuk, hogy a közös fészkekbe tartozó hangyák szaglász útján felismerik egymást és az idegeneket is. Kísérletek kiderítették, hogy a „fészekszag” teszi ezt lehetővé, amelyet minden egyén magán hord. A hangyák szaglólórzéke ezenkívül is igen fontos szerepet játszik életükben, elsősorban a tájékozódásban. Nem szabad azonban azt hinni, hogy a hangyák csupán bizonyos szagokra és meghatározott más ingerekre vakon, mechanikusan végeznek el meghatározott dolgokat. A hangyákat nem szabad reflexautomatáknak tartani. Ezt egyáltalán nem is lehet állítani, mert ahogy nagyon sok más rovar, a hangyák is tudnak tapasztalatokat szerezni. A kezdetben ismeretlen környezetet hamarosan megismerik és tájékozódni tud-

nak, fogságban a táplálékért felmásznak annak az újjára, aki nekik azt adni szokta. Ezenkívül elég sokféle kedélyállapotot is megfigyelhetünk rajtuk, úgyhogy a hangyáktól bizonyos fokú lelkiéletet nem lehet megtagadni.

Ez a tudományos gondolatsor már előrevetít valamit, ami egy nagy kérdés. Nem a hangyák számára, hanem számomra. Közel élve hozzájuk, a fekete fahangyákhoz, megismerhettem jellegzetes szagukat. Láttam, hogy a fő közlekedési úttól messze eltávolított hangyák – például, amikor a bolyból kivettem a bölcsőépítményeket és messze, 20-30 méterre elvittem - hogyan keresik a szagnyomokat s találnak vissza, akár egyetlen éjszaka alatt kiéptve az országutat, a régi bolyhoz.

A tolvajhangyáknál sokkal becsületesebbek a vendéghangyák, amelyeknek önálló kolóniájuk idegen hangyafajok fészkeiben foglal helyet anélkül, hogy vendéglátó gazdájukat megrabolnák. Ezek mindig másfajú hangyák közé telepednek le és kolóniájuk valóságos állam az államban (xenobiosis). Ha ilyen vendégek betelepültek a hangyafészkekbe, az mindenesetre nagyon kellemes és szívesen látott dolog a lakóira nézve, azonban ez sohasem válik hasznukra. A hangyáknak az az egyedüli nyeresége, hogy jóízú és illatos váladékot kapnak vendégeiktől; erre az élvezeti cikkre azonban egyáltalán nincs szükségük, és éppen olyan jól el lehetnek nélküle, mint az ember alkohol nélkül. Mégis a hangyák majd elepednek a felkínált nyalánságért és éppen ezért óvják, gondozzák kedves vendégeiket sokszor oly odaadóan, hogy a közösséggel szembeni kötelességeiket többé-kevésbé elhanyagolják, úgyhogy a munkások többsége elkorcsosodik, akkor az egész hangyakolónia sorsa eldőlt, mert mindjobban elgyengül és végül teljesen elpusztul.

És akkor, vajon hol itt a lényeges eltérés? A hangyák elvárásolhatóak egy kis csemegével annyira, hogy minden kötelességüket feledik és egy egész boly elkorcsosul, kihal. Hol is tartunk ebben mi, itt, ma emberek?

„Ezeknek az értékes megfigyeléseknek az lett a természetes következménye, hogy amelyik kakaóültetvényben már volt kakaóhangya, ott a legnagyobb figyelemmel igyekeztek kedvében járni az ültetvényesek, ahol pedig hiányzott, megkísérelték letelepíteni. A letelepítés annak a megfigyelésnek az alapján sikerült, hogy a hangyák csak azon a fán maradnak meg, ahol élelmük termelőjét, a már említett pajzstetűt is megtalálják.”

Íme a csemege előállításának emberi fortélyja. A csoki jó. Telepítsünk hangyákat a kakaóültetvényre, hogy legyen elég csoki.

És akkor összefoglalva, mit is tanultam a hangyáktól?

Az élet egy olyan formáját képviseli, ami anyagok átalakítására létesült. Nem él állandó feszültségben. Bizonyos szabadságfokkal rendelkezik, hiszen hatalmas területeket jár be a céljának megfelelő anyagok felkutatására. Folyamatosan dolgozik a bolyért a bolyon kívül és belül. A boly fennmaradása érdekében hatalmas rend és tisztaság jellemzi. Szinte egyetlen fő célja van, az utódok felnevelése, vagyis a faj fenntartása. Személyes élete nincs. Életét bármikor ösztönösen odaadja a boly érdekében. Minden egyed szolidáris – vagyis gondoskodó, együtt-érző - a boly többi tagjával. Erejét, képességeit a génjeibe épített ösztönön, mint érzékeny készüléken át ajándékként kapja az élettől, ami kifejlesztette és céljainak érdekében fenntartja. Mozgását, kör-

nyezetét, a boly törvényét felnőtt egyedtársaitól tanulja el és egészíti ki folyamatosan saját tapasztalataival. Magasszintű építészeti ismeretekkel rendelkeznek. Képesek a céljukat akadályozó minden akadályt áthidalni. A rajzás ugyan átmenetileg megzavarja a belső rendet, de rövid ideig tart és mivel egyben létük egyik célját szolgálja, ösztönösen elviselik. Érdekes, hogy a hangyák is elvarázsolhatók, hipnotizálhatók, bár ezt sohasem a faj más tagjai idézték elő. Egy kis csemege megzavarhatja az ösztön – a felülről adott alapvető törvény - működését és ezzel el is pusztíthatja akár az egész bolyt. Ez a tény azonban a faj létét nem veszélyezteti, mivel a földi Természet mindent ezerszeresen bebiztosít a saját, alapvető céljának érdekében.

Igen. Az ember nem hangya és a hangya nem ember. Ez tény. Sok a hasonlóság és még több az eltérés. Van azonban valami, ami kérdésbe került bennem. A hangyák szerepe számomra világos: fenntartani ezt az életformát, mert ezáltal a forma által végzett anyagátalakításra a bioszféra és a Föld életének szüksége van. Ez a forma sok százmillió év alatt szinte a tökéletességig fejlődött. Kulcsa az az ajándék, amit ezek a rovarok, sok más lényhez hasonlóan megkaptak, és minden egyed folyamatosan megkap, és amit ma a tudósok ösztönnek neveznek. Az ösztön, a génekbe, egy formába kódolt törvény. Az a törvény, ami minden lény számára ugyanaz: eszközként részt venni egy kölcsönös táplálási folyamatban. A részvétel egy bizonyos nagyfokú érzékenységet kíván meg minden külső és belső megnyilvánulás hatásának befogadására, legyen az étel, ital, levegő, szag, hideg, meleg, hang, szín, íz, fronthatás vagy ezeknél magasabb, kívülről jövő, tápláló befolyás. A hangyáknál a dolgok rendben vannak. Sok százmillió éve beváltják a tőlük elvárt eredményt, hiszen léteznek.

A lényeges eltérés, az óriási különbség – ahogy a tudósok nevezik – az agyvelőbeli

eltérés. Mi lehet a baj az agyvelő méretével? Semmi valóságos sem fejlődik ki, amire ne lenne szüksége a nagy Természetnek. Kétség nem férhet hozzá, hogy erre az emberi agyvelőre is szüksége van. De mire szolgál? Talán csak rosszul használjuk, nem a céljának megfelelően. Nem élünk vele, hanem visszaélünk lehetőségeivel. Nem ösztönösen alávetjük egy magasabb cél érdekének, hanem kiemeljük és olyan „képességekkel” ruházzuk fel, melyek nem valóságosak és így sem a „bolyt”, sem a Természetet nem szolgálják. Mi lett elrontva? Ki rontotta el és mikor? Hogy lehetne rendbe tenni, hogy legalább a hangyák szintjét elérjük?

És, akkor mi az az elérendő, sajátosan emberi cél, amiért ezt a faj – életformát - kifejlesztették és egy rövid emberélet alatt elérhető - lenne?

KORPONAI ERZSÉBET

MIÉRT NÉZZÜK EGYMÁST HÜLYÉNEK?

Miért tekintjük szellemi és fizikai fogyatékosnak embertársainkat? Mitől van felsőbbrendűségi vagy alsóbbrendűségi komplexusunk? Ami persze ugyanaz.

Mire gondolok? Hát például arra, hogy „a mellettem élő családtagok nem képesek helyes döntést hozni az életükről, ezért nekem kell, és különben is csak én tudom mi a jó nekik, mert... „ Nos ez szerinted van így, és korántsem a szeretteid szemszögéből. Tanítsd meg a gyerekeidet és a szüleidet saját életük feletti felelős döntést hozni! Fogaddtasd el, (már a kicsiknél is az ő szintjükön) bármilyen döntést hozhatnak, de a felelősséget is vállalniuk kell érte! Természetesen csak saját magukról hozhatnak döntést, rólad vagy másokról nem. (Másokat is érintő kérdésekben természetesen win-win egyezmény van.) Neked pedig el kell fogadnod és tiszteletben kell tartanod a döntéseiket. Akkor is, ha neked fáj, akkor is, ha nem tartod helyesnek. Fájdalmasan látom, hogyan avatkozunk bele egymás életébe, anélkül, hogy erre bárki felkért volna, mégpedig a szeretet nevében, vagy azzal zsarolva. Nincs „jó” és „rossz” döntés, csak tapasztalás van. Váááá! „A betegek nem képesek eldönteni, hogy mi jó nekik, mert fogalmuk nincs az anatómiáról, meg a különböző betegségekről, csak én tudom megmondani mi je fájhat, mi je nem, mi a gyógymód”. Attól, hogy valaki elesett, gyenge, még nem gyógyós. Aki pedig szervgyógyással gyógyíttatja magát, és beveszi, hogy ő egy ugyanolyan beteg szerv hordozója, mint a másik beteg szerv, hát az meg is érdemi. Nem gépek vagyunk, különböző alkatrészekkel, amik ha meghibásodnak, kivesszük, megjavítjuk, visszatesszük. Váááá! „Az állampolgárok nem képesek eldönteni, mi a jó nekik, ezt ránk bízták politikusokra, ha meg ránk bízták, ne szóljanak bele, hogyan döntünk, mert mi jobban tudjuk, csak engedelmeskedjenek”. Váááá! „A hívek, mint tudatlan kis lelkek, képtelenek egyedül megtalálni Istent, ezt csakis mi tudjuk megadni, mert az Isten csak általunk szólhat és cselekedhet, mert azt mondta egyszer valaki, valakinek, hát így is van.” Mondják ezt olyanok, akik soha nem merészkednek isten közelébe, mert még megszólalna és egész mást mondana, és abból csak bonyodalom van. Váááá!

Igen nap mint nap folyamatosan üvöltök, miért akarunk állandóan hülyének nézni? Attól, hogy ők nem nőttek fel, és nem tudnak tudatosan élni, miért kellene nekem is így tennem? Nyilván azért mert fel nem tételezhető, hogy amit az „okosok” nem képesek megtenni, azt egy „egyszerű halandó kis butuska” mégis.

Kérdezem: az a szülő, aki a saját életéről nem képes dönteni, hiszen boldogtalan, keserű, hogy mer beleszólni a gyerekeibe? Az az orvos, aki be van (bleep), ha beteg, és pláne, ha a kollégáira kell bíznia magát, az hogy mer megfel-lebbezhetetlen döntést hozni nélkülem az én testemről, pláne ha jobban ismerem, lévén én már születésemtől élek vele, ő meg most látja először? Az a politikus, akinek szakmája a hazugság (a jelenlegi politikának ez a lényege), és az egyetlen dolog, ami érdekli, az a hatalom birtoklása, miért akar engem meghatározni? Az a pap, lelkes, aki a retteg a haláltól, a háta mögött kiröhögi és kigúnyolja a „kedves híveket”, mert ők tényleg hisznek valamiben, miért akarja elhitetni

velem, hogy a vallása „Istene” az igaz isten? Ő ezt honnan tudja? Mert ez a szakmája, ezért tartják el a „kedves hívek”? És eltartjuk a felsorolt többet is, mégpedig jól, azért hogy hülyének nézzenek, teljes joggal, hiszen ezt tesszük és tényleg hülyék vagyunk. Kedveseim, biztos jó ez nekünk? Valóban ezt akarjuk? Mert ha igen, akkor csak így tovább. Ha pedig nem, akkor tessék ébredezni!

Menjünk még mélyebbre. Alamizsnát adunk az éhezőknek, ruhát a fázóknak, pénzt az ismeretlenek. Namármost minek adjon ő cserébe bármit, ha úgylis kap? És máris hülyének és tehetetlenek néztük, és elvettük tőle a maradék emberi méltóságot is. És esmeg teljes joggal ettől kezdve ő is hülyének néz, mert el fogjuk tartani, mi több ez a kötelességünk. Nem, nem mondtam, hogy ne adj! De ne nyugtasd meg magad, hogy felemelted a lesújtottat, nem, az alamizsnával azt mondtad neki: tudom, hogy szerencsétlen vagy, együttérzek veled (dehogyan érzel, nem jártál még a papucsában, rúgtál bele még egyet), én meg most adok a feleslegemből, adok a felesleges ruháimból, amit úgylis kidobnák, egy pár fillért a parkolási pénzből.... És nagyon jó embernek tartom magam, mert lám én figyelek másokra. Azt is észrevetted, hogy a szomszédod, bár nem mondja, de munkanélküli, és már a havi rezsit sem tudja kifizetni? Képes vagy a jólöltözött, lakásában élő nélkülözöt is meglátni? Képes vagy úgy adni, hogy ne tudjon róla? Képes vagy úgy adni, hogy ne érezze még megalázottnak magát? Képes vagy úgy adni, hogy te sem gondolsz rá többet, nemhogy folyton emlegeted? Tudsz hirtelen kitalálni valami munkát, amit „busásan megfizetsz”? Nincs annál szörnyűbb érzés, amikor nem tud jóllakni a gyereked, mert nincs olyan munkád, amiért fizetnének. Tudsz úgy adni: kölcsön adom, majd megadod, ha tudod - de elfelejted az egészet, és nem számíatsz rá többé? (Csak annyit adj kölcsön, ami akkor sem fog hiányozni, ha soha nem kapod vissza, hallottuk Bándi bácsitól. Persze, ha nem kölcsön adsz, adhatod az utolsó filléredet is . :)) Így reményt adsz, hogy bízol benne, egyszer vissza tudja adni. Tudsz úgy adni, ha valamiből kettőt kaptál, és bár tartalékolhatnád, de nem teszed, hanem azonnal megosztod a barátaiddal?

És fordítva még rosszabb. Van olyan barátod, akitől kérhetsz, ha bajban vagy anélkül, hogy lekötelezve éreznéd magad? Akiről tudod, nem várja vissza, mert az áldás körbejár, és tudja, hogy majd valahonnan ő is kap, ha rászorol? Akiről tudod, hogy senkinek nem fog beszélni róla, és nem lesz megbélyegző, kihirdetett gyűjtés? Tudsz elfogadni, tiszta szívvel? Mert ez jár neked, mert mindenkinek jár, és mindenkiből van elegendő, csak nem kéne tartalékolni. Valakinek el kell kezdeni.

Sokat gyalogolok Budapesten. Sok helyen járok, kéregető koldusnak nem adok, mert mind hivatásos, és nem ők a rászoruló. Igazából már nem is szoktak zaklatni, mert tudják kit lehet, és kit nem. De... A hajléktalanoknak cigarettát mindig adok, akkor is, ha nekem is kevés van. Nagyon megköszönik, őszinte meghatódással. De... A rámenősöket kemény nemmel küldöm el, amikor még egy szálát kér. Nagyon megható élményeim vannak. Egy alkalommal éhes voltam, és a bolt mellett egy nő éppen zsömléket adott a hajléktalannak, tőlem meg cigit kért. Ránéztem, és kicsit mogorván megkér-

deztem, te is adsz a zsömléből? Olyan nyitott szívvel nyújtotta a zacskót, hogy elszégyelltem magam. Megöleltem, tiszta volt, jóillatú. A zsemlét nem fogadtam el, de kapott cigit. :) Egy másik alkalommal odajött egy hajléktalan, a tenyerében 10 és 20 forintosok, cigarettát kért, de nem akarta ingyen, csak ennyiért sehol nem kap. Adtam, és nem fogadtam el a pénzt, mert én is ajándékba kaptam, pedig nagyon erősködött, de én is erősködtem, higgye el, tényleg csak ajándékot osztok meg vele. Valószínűleg italt is adnék nekik, ha kocsmába járnék, mert mindkettő egy kis boldogság, egy kis luxus. Az aluljárókban egy szép zenéért mindig adok pénzt is, ha éppen van. Tehetséges, nagy tudású zenészekkel találkozom. Ők adnak nekem pár gyönyörű percet, tehát jár nekik. Adjunk lehetőséget arra, sőt várjuk is el, hogy az is adjon valamit aki kap, és ettől a számla ki van egyenlítve. :) Mindenkinek van valamije, egy mosoly, egy ölelés, egy kis humor, bármi. Ezzel nem azt tudatosítom benne, hogy megalázott helyzete úgy van jól, ahogy van, ő már el van könyelve végleg lecsúszottnak. Legyen lelkünk és szemünk a valódi rászorulókra! Nemrég olvastam, a karitás egyik tagja azt írja, a meglátogatott embereknek nincs szükségük pénzre, csak egyebekre, és én dühös lettem, hogy hiheti ezt el ma bárki? Egy alkalommal, nem Pesten, mentem az utcán, és egy idős nő odajött hozzám csendesesen, nem tudna segíteni, meghalt a férjem, és nem tudom eltemettetni. És annyira szégyellte magát. Erre gondolunk-e? Persze, az önkormányzat is eltemetetheti, de micsoda szörnyűség ez? Gondolunk-e arra, hogy akár a legkövetlenebb barátaink között is lehetnek olyanok manapság, akik ha váratlan helyzet áll fenn, bajban vannak, mert tartaléka nemigen van ma bárkinek is, örülünk, ha egyik hónapról a másikra kihúzzuk? Húsz éve mondogatom, hogy legyen minimálisan hat havi megélhetési tartalékok váratlan helyzetekre. Nem kell több. De hát én magam sem tudtam még ezt elérni, legjobb időszakomban is csak egy havit tudtam eltenni. :) Igaz, erre szoktam mondani, nincs semmim, csak (!) barátok, de az sok. :) Nélkülük nem tudom, hogyan éltem volna túl az elmúlt 15 évet. Nálam eddig tartott a gazdasági válság, és a belső válság, amíg ezeket mind megértettem, és nem cserélném el a tapasztalataimat semmire.

A gazdasági és egyéb válság addig fog tartani, amíg meg nem értjük, hogy semmihez sem szabad ragaszkodnunk, azonnal lépniünk kell, azonnal kisebb lakás kell, azonnal kevesebb ruha, cipő, kevesebb ez, meg az. Azonnal át kell állni természetes, minőségi tisztálkodási és tisztítószerekre, azonnal le kell cserélni a mennyiséget a minőségre, azonnal igénybe kell venni minden segítséget. Amikor pedig először nem tudsz valamit határidőre kifizetni, azonnal tégy drasztikus lépéseket és ne kölcsönnel foltozd a lukat, egyre nőni fog, és nem lesz jobb.

Egy nagyon bölcs mondást is meg kell fontolnunk: „Nem vagyok én olyan gazdag, hogy olcsó dolgokat vegyek.” Gondoljunk bele, például az olcsó háztartási gép rendszerint sokat fogyaszt, akkor mi az olcsó és mi a drága? Vagy az olcsó cipő azon kívül, hogy hosszú távon tönkreteszi a lábat, és az nagyon sokba fog kerülni, nagyon gyorsan javíthatatlanná válik. Jó lenne, ha tudnánk egymásnak átadni ilyen tapasztalatokat is. Legyünk igényesek és praktikusak egyszerre! Mindenki tudja, hogy lassan eltűnnek a régi, javítással foglalkozó szakemberek, mert nincs rá igény. Amit lehet javíttassunk, javítsunk! Valakinek munkát adunk. Azt

szoktam mondani, ha olyan szolgáltatóval, kereskedővel találkozol, aki nem becsüli meg, hogy igénybe veszed, ne vedd igénybe többé, és mondd el minden barátodnak! Ne vegyél meg olyan árut, ami nem érdemli meg az áru nevet, csak azért mert olcsó! A szemetet szaporítjuk vele. Nem kell egy kiló gyümölcsöt megvenni, azért mert olcsó, de a felét ki kell dobni, elég a szép, friss áruból egy szem is, de az legyen minőségi. Igenis becsüljenek meg azért is, mert egy szemet veszek. Ha valaki ezt nem teszi, nem vásárolok ott többet. Pedig épp ésszel belátható, hogy a sokszor kicsit vásárlók, a törzsvásárlók el tudnak tartani egy üzletet. Ne törődjünk bele, hogy gagyí árut, gagyí vevőnek, itt is hülyének nézzenek! Keveset, minőséget, olyan áron, amiből a termelő meg tud tisztességesen élni. És akkor a gagyí el fog tűnni, mert nem fogja megvenni senki. Ennek a jelei már láthatók, ahogy az is, hogy már többször találkoztam olyan eladóval, aki rámutatva a kért árura rám nézett és közölte, hogy azt ön nem akarja megvenni. :) Rámosolyogtam, megkérdeztem, melyiket akarom megvenni, és megmondta. Nos, így is lehet!

A fiataloknak nem sok kell, hanem nagyon okosan, minőség. Higgyük el, nem a márka miatt! Én is tőlük tanultam. Nem lesz öt nadrágja, csak kettő, mossa ki sűrűbben, ki fogja bírni a nadrág is, a gyerek is. :) Igaz, én nem látok különbséget az új és a másodkézből való között, holott az utóbbi jóval olcsóbb. Csak meg kell tanulni vásárolni. Az egész gyerekkoromra úgy emlékszem vissza, mint szürke szegénységre. Pedig mindkét szülőm tehetséges volt, szépérzékkel és kezűgyességgel megáldott. És mégsem tudtak egyszerű, színes, meleg otthon varázsolni, némi kis textíliával, némi kis festékkel a falon, némi kis fával. Minden ott volt, hogy ezt megtehessek, csak belülről hiányzott valami megelégedett alkotókedv. Mindig, minden kevés volt, legkevesebb a harmónia. Mindig, mindenki a pénzben látta a megoldást. De nem ott van, hanem bennünk. És még sokan most sem látják. Járok szép, de élettelen lakásokban, járok nagy, de lomokkal telezsúfolt lakásokban, de nem járok egyszerű, színes, meleg otthonokban. Lakások, ahol fázom, lakások, ahol nincs fény, nincsenek színek, nincs tér, nincs benne élet. Nem otthonok, ahol jó lenni. A lakás mindig a benne élőkről mesél.

Inkább hiányozzon valami, mint megtűrjük a szakadtat, a csorbát, a hibásat, az agyonmosottat. Tessék kidobni, és hátha ennek hatására benned is megmozdul valami, és nyitottá válsz az ócska régi helyett az újra! A nagymamám nem a letört fülű bögrében van, az anyukám nem a porfogó csetreszekben a vitrinben, amit őrizgetek, a tudás nem a soha nem olvasott könyvekben, ami a papárol maradt rám. Egy idő után halott emlékek tárházává válik a lakásunk, csoda, hogy nincs élet benne? Nemcsak őseim emlékeivel, hanem saját életem múltbeli, halott emlékeivel is telerakok mindent, megfojtva a mozgást. És itt nem arra gondolok, hogy vegyél újat és a régit dobd a szemétkbe, hanem arra, hogy amikor elromlott a mobiltelefonom és elkezdtem mondogatni, hárman is jelezték, hogy áll a fiókban egy, ami még működik, csak kaptak vagy vettek egy újabbat és szívesen nekem ajándékozzák. Szinte biztos, hogy mindenkinek áll valami otthon, amit már nem használ, de másnak épp

arra lenne szüksége. Erre a csere-berére még nem álltunk rá, pedig nagyon kéne. Én még azt is el tudnám képzelni (álmodó vagyok), hogy szükségleteink szerint akár lakást is lehetne cserélni, nem tulajdonváltással, csak úgy. Minek egy ötszobás lakás annak, akinek kirepültek a gyerekei, ugyanakkor egy másik család három gyerekkel másfél szobában szorong? Mondjuk nyugdíjból mennyivel könnyebb kifizetni a kisebb lakás rezsijét. Ezekkel a csere-beréssel még a lomkérdés is megoldódna. Tíz éve költözöm, átlag éventént. Már többször laktam olyan lakásban csak rezsijért, ami egyébként is üresen állt, fizették a sokszor nem kevés távfűtést, közös költséget, alapdíjakat, nekik is, nekem is könnyebbség volt egy kis időre. Igyekeztem hozzáadni valamit a lakáshoz. Minden lakás más, mindegyik más berendezést kíván, elajándékozom ami épp nem kell, veszek, vagy kapok egy-két praktikus darabot, ami oda illik. Két hónap alatt mindegyiket otthonná alakítom. Valódi otthonná, ahová szívesen megyek haza. Élvezem. :) Minden saját bútorom összehajtható, szétszedhető. Évekbe telt, amíg felfogtam, hogy milyen csodálatos tapasztalattal lettem ezáltal gazdagabb. Megakadályozta, hogy „leüljek”, hogy mozdíthatatlanná merevedjek. Bár az is igaz, hogy fizikailag kicsit fárasztó, és jobban szeretném már, ha költöztetőkké csinálhatnám a cipekedést, de ez meg arra sarkall, hogy egyre kevesebbet tartsak meg, tényleg csak a legszükségesebbeket. A mókás az, hogy egyre több ajándékot kapok, tehát mindig van mit továbbajándékoznom. Száz szónak is egy a vége, mozduljunk tudatosan, önként, és ne engedjük, hogy mások szabják meg az irányt, hogy mások határozzanak helyettünk. Nem, nem vagyok hülye, tudok dönteni, meg tudom tenni, nem vagyok tehetetlen, és ha nem tudok jobbra menni, megyek balra, ha nem tudok egyenesen menni, akkor ugrok, vagy alagutat vájok, vagy segítséget kérek és értem jönnek helikopterrel. :) Mert miért ne? :)

MÁRCZI IMRE

90 ÉV TANÚSÁGA

(4.)

M. I.: Számomra a válasz nagyon egyszerű és egy kicsit optimista. Azt gondolom, hogy az Isten szabadságot adott az embernek, aki ezzel a szabadsággal visszaélt és egy olyan pályára terelte a világtörténelmet, a világ sorsát, ami nagyon rossz irányba viszi. És most, hogy kezdi learatni ennek a keserű gyümölcsöket, az ember talán rádöbben arra, hogy volna egy másik út is és ezen az úton voltak elődei, például a Názáreti Jézus. Lehet, hogy nagyon kevés az időnk, de talán vissza lehet térni arra a másik gondolkodási pályára és ezt a Pál-féle szellemi örökséget vissza lehet szorítani... Én sok jelét látom a világban ennek. Például amikor az emberek rádöbbennek arra, hogy el lehet menni vidékre, ahogy a visnyeszéplakiak vagy Bori lányomék is tették. Minek az erejében történik ez? Hogyan tudnak az emberek lemondani a fogyasztói lét kényelméről, ajándékairól? Én látni vélek egy ébredést – vagy talán inkább egy visszatérést az „ős-emberihez”, amiből magamban is egyre többet fedezek fel. Azt gondolom, hogy az emberiségnek egy rossz korszakát éljük és ennek a vége felé tartunk. Talán érdemes volt megszűlni a tízgyereket, mert ők majd egy olyan világot épí-

tenek, ami különb ennél a mostaninál. Lehet, hogy csak a vágyaimat vetítem ki, de én a világban számtalan jelét látom annak, hogy a legkülönbözőbb kultúrákban a legkülönbözőbb szinteken és jelenségekben mutatják fel azt az „ős-emberi” értékrendet, életmódot – kultúrát és kultuszt – ami egyedül lehetséges alapja az életnek. Mert ez a mód, ahogy ma élünk egyre inkább ellehetetlenül és pusztulásba visz bennünket. Döbbenetes és érthetetlen számomra az is, hogy egyetlen ember – Szent Pál – zsenialitása (zseniális tévedése?) hogyan terelheti egy sajátos útra a történelmet? Kell lenni ebben a Pál-jelenségben valaminek, ami mérhetetlenül több is és kevesebb is az emberinél... Sokszor töprengök azon, hogy az istenségnek van egy sötét arca is. Az emberiség kultúrtörténete és a különféle kultuszok tele vannak gonosz istenekkel, akik (amelyek) az ember elpusztítására törekednek. Ezek hallatlanul sikeresek: Moloch, Szaturnusz és lehetne sorolni más kultuszokat is. Gyerekként megdöbbenett Zichy Mihály óriási festménye, A pusztítás géniuszának diadala – a kép zseniális és háborzongató; rajta kora hatalmasságai ismerhetők fel... Miért vonzzák az ember ezek a történetek és képek? Miért adják oda a gyermekeiket egy gonosz isten nyilvánvalóan képtelen, véres és halálos céljaiért? Van itt valami, amit nem értek. Minden sejtünkbe az van írva, hogy élni kell – erről szól az emberi élet – és az ember ugyanakkor egy „halál-koreográfiát” (Z. József kifejezése) működtet, ami a pusztulás felé visz bennünket. És már a közelében vagyunk... El kell pusztulni temérdek emberi értéknek azért, hogy az emberiség rádöbbenjen, hogy valamikor rossz útra lépett és egy rossz táncot jár – amikor a jó táncot is annyian lejtették előttünk, Buddha, Jézus, Laoce és mások; ma is egy Gandhi, egy Dosztojevszkij – akik lényegében kortársaink – sulykolják belénk ennek az üzenetnek a valóságát és jelenőségét. Mikor tér észre az ember? Mikor üt a homlokára, hogy ácsi, itt rossz úton járunk! Bennem él egy nagy várakozás; remélem, hogy ez az új ébredés megtörténik és emberek tömegei jönnek rá, hogy van más út, van kiút... Visnyeszéplak és a hasonló kezdeményezések számomra nagyon biztatóak, mert az ott élők ösztönösen megérik – talán végig sem gondolva mindezeket, tudják – hogy az életnek van egy lehetséges menete itt és ott, ilyen vagy olyan adottságok között, amelyeket meg kell ragadni és szembe kell szállni az akadályokkal és életteret kell teremteni és folytatni kell az életet. Én ebben nagyon hiszek és azt gondolom, hogy még nem késő cselekedni. Lehet, hogy a világban sok minden elpusztul – a fehér civilizáció biztosan; a kérdés az, hogy mi jön helyette? És hogy tudunk-e egy jézusi kultuszt és kultúrát felépíteni...

B. Gy.: Egy Ady-vers jut eszembe: Hiszek hitetlenül Istenben. Ha tudok, napi tizenhat órát azért dolgozom – számítógép előtt és kisközösségekben, meg személyes beszélgetésekben – hogy ne hagyjuk már! Ne adjuk fel! De egyszerűen nem vehetem tudatlanra azt, amit tapasztalok: hogy egymás után tűnnek el a civilizációk. A görög kultúrából lett a Kelet-római Birodalom. S a pátriárka minden hite ellenére a Herczeg Ferenc Bizáncában Konstantin, az utolsó konstantinápolyi császár azt mondja: „Jó, elvonulok. De hol van az a hajóhad, amit rendel-

kezésemre bocsátotok?” És a török követ azt mondja neki: „Egy sajka ring a Márvány-tengeren, az elég nagy minden népednek, tiszteletreméltó Konstantin.” – Mintha nem lett volna Kelet-római Birodalom... Nem tudom, hogy Tarsusban van-e keresztény templom vagy van-e zsinagóga – muszlim mecset van épp elég. Nyugat-római Birodalom? – A romokat nézegethetjük, amikor Rómában járunk. Talán a Spartacus népe? S a vandálok, s a gepidák, s a nyugati gótok és a keleti gótok – a „hoi barbaroi” – veszik át a szerepét. Cézár Galliájából mi van? Rómaiak sincsenek, gallok sem: a frankoké és így tovább... Matematikailag kiszámítható, tudható az, hogy mikor halt meg az utolsó dalmátul beszélő ember, hogy mikor halt meg az utolsó livül beszélő finnugor, mikor halt meg az utolsó vótul beszélő... 2050-ben a parlamenti többség elrendeli a nép nyelvén való oktatást és a szülők a magyar nyelv tanulását választhatják heti két órában, ha olyan hülyék – mert ha nem hülyék, a gyerekük érvényesülése érdekében az angolt fogják választani. Ha nem változtatjuk meg ezt az 1,2-es rátát, akkor semmit sem tudsz csinálni: ennek a civilizációnak vége van. Kivonulhatsz Visnyeszéplakra, eladhatod a pesti lakásodat, bagóért vehetsz ott földet, ahogy a Bokor megvette a Hangyasalját, huszonnyolc hektár földet tizenöt évvel ezelőtt – és senki sem költözött ki. – A semmi-ben nem tudok reménykedni, csak a valamiben. Azért dolgozok, hogy a „valami” megszülessék. Istók uccse, még a piaristaságot is szegre akasztanám, hogyha szereznék nekem egy ötvenéves menyecskét, akivel én kimenjek... Ez nem fenntartható. Jönnek a törökök, akik rommá teszik minden várunkat. Jön negyvenöt, ami a még megmaradt palotákat széjjelszedi – hogy aztán 89-ben az elvtársak az egészet át-passzolják a tőkés világnak. Ezt a teljes lepusztulási folyamatot nem tudom nem látni! Reménykedni abban reménykedhetem, hogyha valaki elkezdene termelni. Almát; kérdezem Z. Pétert, hogy mért hagyod, hogy ennyi alma lehulljon, nem tudod megakadályozni? De igen, de vissza kell állítani a természet rendjét. Amikor huszonöt éve a telket vettem Budaváriban, még nem volt kártevő. E huszonöt év alatt míg ősállapotban volt a kert, addig élt. Amikor kulturállapotba került akkor elkezdődött a romlás. Valami újat kell kezdeni. Ha itt nézzük csak a világot, akkor a cigányok csinálnak majd valamit. A cigánybűnözőkből lesznek az új kultúrát teremtők – azért, mert az élet alaptörvényét – bűnözés ide vagy oda – tudják. Azt is tudják, hogy a vajdára figyelni kell. És azt is tudják, hogy gyerekeket meg csinálni kell, vég nélkül. Mert gyerekcsinálás nélkül nincsen semmi. És ma vallásos és nem vallásos harmincéves nők szaladgálnak, amikor a nőknek a termékenység ideje körülbelül 12 évtől 40 évig tart – 30 éves korukra már 18 évet el...pocsékolnak, s a szülei-iknek azt mondják, hogy nyugodtan várjatok még – nos, ennek el kell pusztulnia. Mindent meg kell tenni azért, hogy ne pusztuljon el, de attól, hogy nézzük...? Azt a hangot kell megütni, amellyel kiváltjuk a felháborodást – azt hiszem, én is ki fogom váltani. Mert a Bokor is elindult azon az úton 89-től kezdve, hogy mondjuk a szöveget, de nem csináljuk. Ráálltunk arra, hogy például informatikusként kereshetünk havi egymilliót is. Amikor Visnyeszéplakra eljött egy milliárdos és magyarázni kezdte, hogy a rackajuh tenyésztéséből hogyan lehet milliárdos lenni, akkor egy negyvenéves nő azt mondta: értse meg uram, mi nem akarunk gazdagok lenni; mi anyukák akarunk lenni! Amikor a tizenhét éves fia eljött hozzám és láttam, hogy milyen értelmes gyerek, felhívtam az

anyját, hogy beszélgettem a fiúval és azt mondtam, amit Sík Sándor mondott az anyukámnak: Asszonyom, gratulálok a fiához! Más emberfajta születik, ha a városi flasztterről kiviszed őket és pottyantós budira jársz...

M. I.: Bori lányoméék elköltöztek Vindornyalakra – ez egy apró zsákfalú Keszthely és Sümeg közt félúton. És úgy tűnik, hogy ott alapozzák meg az életüket.

B. Gy.: Kikkel együtt?

M. I.: Egyelőre maguk...

B. Gy.: Hát ezt csinálja a Bokor húsz esztendő óta, hogy ez is leköltözik, az is leköltözik – hát ebből így semmi nem lesz. Két család leköltözött Visnyeszéplakra és ma vannak százöten! Abból, hogy M. Laci elköltözött Nőtincsrre, nem lett semmi. Ez a magában leköltözés...D. Pista magában leköltözik az ország nyugati szélére – semmi. Ez ugyanaz a pápásodási komplexus: nemet mondunk a kisközösségre. Mert ha nemet mondok a kisközösségre, akkor én vagyok az okos – és ezzel Pálnál vagyunk... mert az ő példáján láthatjuk, mi az a baromság, ami még eladható a piacon – amit még megveszünk: leköltözni egyedül, egymagunkban. És akkor onnan küldöm el a gyereket az iskolába, onnan megy az ember dolgozni, aztán hogy a szegény asszony ne unatkozzon elmegy ő is és akkor nincsen anyukája a családnak.

M. I.: Úgy látszik, most tanuljuk meg azt, amit annak idején nem tudtunk megtanulni: Az, amit hagyományosan kisközösségnek élünk meg, egy városi kultúrában született meg – és most, a körülmények nagyarányú változásai folytán újra kell fogalmazni; meg kell találni a közösségi lét nem-városi formáit. Ehhez semmilyen előzményünk nincsen, ezt most kell feltalálni, kialakítani. Nem gondold, hogy itt egy keresési, tanulási folyamat is zajlik? D. Pista ezerrel mondja a szövegét és mindenkit csábít Egyházasfalura és tervezi és alapozza a jövőt – a közösség jövőjét is... csak egyelőre itt tart, hogy magában van. Én ezt nem látom lejátszott történetnek; ellenkezőleg, kezdetnek látom és úgy élem meg, hogy az új és folyton változó körülmények között egy újfajta közösségi eszményt, modellt, formát – akár többféléit is – alakítunk ki. A visnyeszéplaki például az egyik lehetséges modell.

B. Gy.: Azt hiszem, hogy van a jézusi kisközösségmodell és van az egyházmodell – s talán egy harmadik, a remete-modell. A remete-modell példája Bánya falu, ahova az eszmék kitisztázása nélkül lementek „hogy együtt legyünk” és ma él benne négy nyugdíjas – majd eltemetik saját magukat. A visnyeszéplakiak egy más emberfajta, amit a Bokorban nem találok. A Bokorban csupa olyan embert találok, aki maga akar valamit csinálni. Ezek a remeték. Legelőször a gyereke fogja otthagyni és aztán bevonul majd egy szeretetotthonba. A visnyeszéplakiakat meglátogató Bokor-tagok egyike kérdezte, hogy hát mi lesz, ha megöregeszték? Nagyot nevette rajta: Hát unokázunk! – Szóval amíg „négy-öt magyar össze nem hajol”, addig nincsen semmi. Azért van Bokor, mert negyvenötben négy-öt magyar összehajolt; azért van Bokor, mert a hatvanas években négy-öt magyar összehajolt. 89 óta csak leépülés van. Megöregeszték anélkül, hogy a kortársaitok gyerekeiből csináltak volna új csoportot. Hatalmas szakadék van a

Bokor történetében 89-től kezdve. Úgy csinálunk, mintha még lennének... A Bokor-nagytábor? Ezt a hülyeséget csinálja! Ez a konferenciázás, ezt csinálja az egész nyugati világ, amelyik éppúgy halálra van szánva mint mi.

M. I.: Egy „negatív remény” van bennem: a városi élet fokozódó ellehetetlenülése, tönkremenése ki fogja kényszeríteni a vidékre költözést... ahol pedig csak úgy lehet megélni, ahogy a visnyeszéplakiak: együttműködéssel termelő közösségben, szellemi közösségben, spirituális közösségben. Ezt talán a keserűség mondatja velem, de lehet, hogy ennek van realitása: Ma már világosan látszanak a fogyasztói lét végső határai, szinte dátum szerint meg lehet mondani, hogy mikor ér véget itt vagy ott. Még lehet vidéken olcsón birtokot venni.

B. Gy.: Ha jól értem, azt mondd, hogy a helyzet fog belőlünk kikényszeríteni valamit.

M. I.: Igen, ez a végső reményem.

B. Gy.: Ha a kandi jövőbe nézek, akkor a helyzet az, hogy az lesz a forint vásárlóértéke, amibe a bankjegy előállítása kerül; nem kapsz érte semmit. Ezt megértem már egyszer 45- ben. Ebben a kényszerhelyzetben, amikor már semminek nincsen értéke, a helyzet fog engem kényszeríteni? Nem tudok rá példát. Valami megújulás támad a helyzet kényszerítéséből – ez majdnem olyan, hogy majd eljön Jézus és rendet csinál. Ezt bőven hallom. Itt van előttünk a visnyeszéplakiak példája. Nem tudok másról. Otthagyják a várost. Eladják a lakásukat. Lemennek vidékre, hogy csak anyukák legyenek; hogy parasztok legyenek. Az általános iskola alsó tagozatára van egy összesített osztály, amit O. Mária tart a kezében; a felső tagozatosok óránként más házba járnak órára; itt ez ért hozzá, ott az. Olyan színvonalas a képzés, hogy Kaposváron mindig a visnyeszéplaki gyerekek nyerik meg a megyei pályázatokat. Amikor 14 évesek lesznek és befejezik az általános iskolát, elmennek szakmát tanulni és hétvégén jönnek haza. Molnár V. Józsi bácsira hivatkoznak, hogy egyetemista korukban ő volt az az ember, aki erre őket rávette. Sarumegoldó templomi tisztelettel néznek Molnár V. Józsi bácsira, eljött hozzám, beszélgettünk egymással. Kiváló volt minden, amit mondott csak elfelejtette, hogy nem konferenciát tart; nem volt kíváncsi arra, hogy én mit gondolok. Csak áradt, mint a Pál... Jézus kíváncsi volt arra, hogy ezek a kölykök – a tanítványok – mit mondanak: kiszedte belőlük a kritikát. És amit O. Józsi mondott a kilencvenedik születésnapomon: Gyurka bácsi, azt szeretném, ha vitatkoznánk Veled. Nem vitatkoznak velem – én meg süketnéma intézetnek mondom a saját rendemet ennek következtében. Ha nincsen helyzetfelmérés, ha nincsen világos helyzet-látás, ha nem ebből születik meg a tennivaló, hanem csak úgy kiszaladunk egy faluba, abba elpusztul a Bokor. Visnyeszéplak nem; húsz év alatt megnőtt, megötvenszerezte magát...

M.I.: Kedves Gyurka bácsi, most egy jókora impulzust kaptunk (legalábbis én) Tőled, aminek kibontása termékenyítő lehetne. Remélem, hogy lesz majd folytatása azért is, mert egy csomó

gondolat belénk szorult. Köszönöm.

VINCZE GABI

LELKIGYAKORLAT

(3.)

5.3. Jézus és a nemzetek

Ezt a témát két alpontra bonthatjuk: Jézus viszonya a nem zsidó nemzetekhez, illetve saját nemzetéhez.

5.3.1 Jézus és a nem zsidó nemzetek

(az evangéliumok görög szövegében *ta ethné*, amit – helytelenül – „pogányok”-kal szoktak fordítani). – Viszonylag sok példát találunk arra, hogy Jézus gyógyító tevékenysége gondtalanul kiterjedt a nem zsidókra, a Palesztina körül élő nemzetek tagjaira is, mégpedig nemcsak saját hazája területén belül („a kafarnaumi százados”: Mt 8,5-13; Lk 7,1-10), hanem a határvidéken (a tíz leprás egyike: Lk 17,11-19), sőt a határon túl, „külföldön” is (a gerázai megszállott: Mk 5,1-20; a szírföníciai asszony lánya Tírusz és Szidón vidékén: Mk 7,24-30; egy süketnéma a Dekapoliszban: Mk 7,31-37). Elfogulatlansága, az „idegenekre” is kiterjedő szeretete abban is megnyilvánul, hogy ezeknek az „idegen nemzetekhez tartozó” betegeknek a „hitét”, (Istenbe és öbeléje vetett) bizalmát (a kafarnaumi százados: Mt 8,10), illetve hálóját (egy samaritánus leprás: Lk 17,18) példaképpül állítja honfitársai elé, és ugyanezt megteszi nem gyógyítási összefüggésben is, az irgalmas samaritánus példabeszédében (Lk 10,29-37).

Talán még a gyógyításnál is fontosabb megnyilvánulása Jézusnak, hogy a gyakorlatban is bemutatta az ellenségszeretetet, amikor a samaritánusok nem akartak szállást adni neki és tanítványainak, s az utóbbiak „égből leszálló tüzellel” akarták elpusztítani az „ösi ellenséget” (Lk 9,52-64). Keményen rászólt tanítványaira, lelkiületüket sátáninak minősítette, és kijelentette: ő „nem azért jött, hogy elpusztítsa az emberek életét, hanem hogy megmentse azt” (Lk 9,55-56), tanúsítva ezzel, hogy még az „idegen nemzet” ellenséges tagjait is korlátozás nélkül embernek tekinti (nem pedig elpusztítandó „ellen-ségek”).

Ami Jézus tanítói működését illeti, kissé bonyolultabb a helyzet két olyan mondása miatt, amely csak Máté evangéliumában található meg, noha a szóban forgó esemény Márknál (6,7-13; 7,24-30) és Lukácsnál (9,1-6) is megtalálható: „Küldetésem csak Izrael házának elveszett juhaihoz szól” (Mt 15,24); „A nemzetekhez ne menjetek, a samaritánusok városaiba ne térjete be” (Mt 10,5)! E mondások eredetiségét sokan vitatják, de nem valószínű, hogy utólag adták volna őket Jézus szájába, hiszen a Máté-evangélium keletkezésének korában az egyház már évtizedek óta gyakorolta a „pogánymiszsiót”. Mindenesetre azt látjuk, hogy Jézus „teológiai párbeszédet” folytat egy samaritánus asszonnyal (Jn 4,7-26), az „Izrael Istenéről” szóló tanúságtétel megbízásával küldi övéi közé a meggyógyított gerázai embert (Mk 5,19), s ami még fontosabb, végül „minden nemzetekhez” (Lk 24,47; Mt 28,19), sőt „az egész teremtéshez” (Mk 16,15) szóló tanítói megbízással ruházza fel követőit. Ennek a jézusi egyetemességnek a hitelességét persze talán még többen vitatják – de a „zsidó bezárkózás” és az „egyetemes nyitottság” közötti ellentmondás aligha-

nem feloldható azzal, hogy feltételezzük Jézusról: az ő gondolkodása és lelkiülete is fejlődhetett.

5.3.2. Jézus viszonya saját nemzetéhez

Rendkívül nehéz erről bármit is mondani, mivel mindössze három ezzel kapcsolatos nyilatkozatáról tudunk, de mind a háromnak ugyanaz a tárgya: nemzete, *hazája sorsáért, létéért aggódik*. A három nyilatkozat közül kettőt már idéztem az 1. pontban (Lk 13,3; 23,31): ezekben Jézus óvta nemzetét a „nacionalista terrorizmustól”, konkrétan a Róma elleni lázadástól, mert attól tartott, hogy az népe pusztulásához fog vezetni. E két mondásában a tárgyilagos figyelmeztetés hangja szólal meg, a harmadik azonban, amelynek ugyanaz a mondanivalója („*Bár felismerted volna te is a békesség feltételeit*”, mondja Jeruzsálemhez közeledve: Lk 19,42), érzelmekkel nagyon telített, és arról árulkodik, mit jelentett Jézus számára népe esetleges pusztulása: olyan mélyen érintette ez a lehetőség, sőt valószínűség, hogy sírásra fakadt (Lk 19,41), amiről a szinoptikus evangéliumok semmilyen más összefüggésben nem számolnak be! Ennek alapján talán megengedhetjük magunknak azt a következtetést, hogy amilyen távol állt Jézustól az erőszakos („zelóta”) nacionalizmus, olyan közel állt hozzá a más népeknek ártani nem akaró, igazi hazaszeretet. Erről tanúskodik egyébként, kimondatlanul is, egész nyilvános működése: minden képességével és teljes erejével nemzetét szolgálta, és küldetése megpecsételéseként a vértanúhalált sem tartotta túl nagy árnak.

VI. Nemzet és hazafiság az evangéliumban - Másképp (V.Gabi)

Elsődleges szempont, hogy kikhez szól a küldetés.

Jézus ebben a szellemben, ebben a vallás által átszőtt és meghatározott társadalmi közegben nőtt fel, élt és gondolkodott. Gondolkodását, érzelmi és tudati világát, a nemzetéhez való erős kötődés jellemezte. Küldetésének elsődleges iránya, küldetésének célja saját nemzetének megmentése volt. A választott nép, Izrael házának tagjai közül egyesek elvesztek, irányt tévesztettek, ezeknek visszaterelése, visszaszerzése, népe egységének helyreállítása Isten üzenetének tanítása révén – ez a feladata.

A prófétának mindig vizsgálnia kell, kikhez szól és kikhez nem szól a küldetése (Lk 4,27-28) „...sok özvegy élt Izraelben Illés idejében, amikor az ég három évre és hat hónapra bezárult, úgyszólván nagy éhínség támadt az egész földön. ²⁶De közülük egyikhez sem kapott Illés küldetést, csak a szidoni Száreptában élő özvegyasszonyhoz. ²⁷Ugyanígy Elizeus próféta korában is sok leprás élt Izraelben, s egyikük sem tisztult meg, csak a szír Naamán.”

Jézus (és ez férfias vonás) két oldalról, pozitív és negatív oldalról is (vagy ha úgy tetszik, belülről és kívülről is) pontos határt von, kijelöli küldetésének hatókörét. *Halld Izrael!* (Mt 12,29) és „Küldetésem csak Izrael házának elveszett juhaihoz szól” (Mt 15,24); mondatok meghatározzák azt a személyi kört, akikkel kapcsolatban feladata van, akik elsődlegesen fontosak a számára is, tanítványai számára is, és azt a személyi kört is, akikkel kapcsolatban nincsen feladata: „A nemzetekhez ne menjetek, a samaritánusok városaiba ne térjete be” (Mt 10,5)!Ebben az idézetben megerősítve látjuk a saját nemzetéhez való elköteleződését és elhatárolódást azoktól, akikhez nem tartoznak a zsidó néphez, Izrael házához.

Jézus népének gyermeke, aki küldetését származása okán, egy erős és egységes vallási-nemzeti kohézió erőterében és ennek keretein belül értelmezi elsősorban. Amikor az egész néphez szól, az Atya, az Emberfia, nép= Izrael háza teljes (zárt?, kerek) egységben van. (Lk 9,23-27) ”²³Amikor az egész néphez szólt, ezt mondta: "Aki követni akar, tagadja meg magát, vegye fel keresztjét minden nap és úgy kövessen.”²⁴Mert aki életét meg akarja menteni, elveszíti. Aki meg elveszíti értem az életét, az megmenti.”²⁵Mert mi haszna van belőle az embernek, ha megszerzi akár az egész világot is, de maga elpusztul vagy súlyos kárt szenved?”²⁶Aki ugyanis szégyell engem és tanításomat, azt az Emberfia is szégyellni fogja, amikor majd eljön a maga és az Atya, meg a szent angyalok dicsőségében.”²⁷Igazán mondom nektek, hogy azok közül, akik itt állnak, némelyek nem hálnak meg, míg meg nem látják az Isten országát.””

Jézus népe, a zsidó nép, erős belső kohéziós, integráló erővel rendelkezett. Ez az integráló erő több erőnek az eredőjeként határozható meg. Az

Egyistenhit,
a Kultusz, a Rítus,
a Hit
a Törvény, az Írások,
a Próféták tanítása,
a Közös Múlt, Közös Történelem,
a Hagyományok kialakítása és tisztelete,
a Kiválasztottság tudatának közösségformáló ereje,
a Társadalmi tagozódás és ebben a farizeusok hatalma,
a Messiás eljövételének ígérete és várása, valamint
a környezeti népek meg megújuló támadásai elleni védekezés, és
a környezeti népek kevésbé szervezett és egységes volta

mind-mind fontos és erős elemei annak, hogy a zsidó nép magát egységesnek, belső erővel felruházottnak ismerje, tartsa. „Mi vagyunk a választott nép.”

Ezután a sommás megállapítást követően hogy ti. küldetésének elsődleges, meghatározó célja saját nemzetének megmentése volt, meg kell vizsgálnunk a zsidó nép belső kohézióját biztosító integráló erők vektorát. Fel kell bontanunk ezt a vektort részkomponensekre, annak érdekében, hogy teljes képet kapjunk arról, milyen volt Jézus neveltetése, személyisége, milyen volt motivációja, mi volt a viszonya a nemzetéhez, népéhez, milyen álláspontot foglalt el a nacionalizmussal összefüggő kérdésekben.

A komponensek az alábbiak:

1. Egyistenhit, vallási viszonyok

Istenképe teljesen más volt, mint az Írások haragvó, és bosszuló véres Istene. Ugyanakkor ilyen értelmű módon említi a szórólapatot kezében tartó ítélő és ítélkező Istent, idézve az írásokból, illetve akkor, amikor Mt 25,31-ben az utolsó ítélet Istenéről beszél, aki elválasztja a kosokat a juhoktól, a juhokból lesz az ország, a nemzet. Példabeszédekben pl. Lk 16,31-ben (gazdag ember és a szegény Lázár) többször hagyatkozik hallgatósága

ismeretanyagára az istenképet tekintve: a Mt. 25,31 - beli kosok bizony oda kerülnek, ahol sírás és fogcsikorgatás van...

2. Kultusz, rítus

Nem utasítja el a kialakult, rögzült, megcsontosodott kultuszt, a rítust. Elfogadja a zsinagógát, és sokszor találjuk ott tanítva, (Mt 6,1, Lk 4, 42): Hirdette az ígét zsidó föld zsinagógáiban (=Júdeá, Galilea stb.) az írásokat magyarázva. Ugyanaz a szöveg új értelmet és értelmezést kap általa, amit még tanítását kételkedéssel, sőt ellenséges érzülettel hallgatók is rendre elismernek. Olyan összefüggéseket tár fel az írások alapján, amikor felolvasásra jelentkezik a zsinagógában, melyet cáfolni nem tudnak, ugyanakkor elfogadni sem, pedig van Mózesük és vannak prófétáik, s ennek elégnek kellene lennie ahhoz, hogy mindannyian egységben vele, Jézussal az Ő látásmódjára, és életmódjára jussanak. (Mk 12, 14 "Mester, tudjuk, hogy igazat mondasz, és nem veszed tekintetbe az emberek személyét, hanem az igazsághoz híven tanítod az Isten útját.")

3. Hit

Ugyanakkor világosan látja, hogy mi a realitás, mi az ember korlátos gondolkodásának és gyakorlatának valósága. Megfogalmazza kételyeit „Az emberfa eljön, talál hitet a földön?” (Lk. 18,8), illetve felméri a lehetőségeket amikor kisdéd nyájról beszél (Lk 12,32). Jézus nem titkolja afeletti örömét, hogy Isten Országát a 72 tanítvány visszatérésekor megvalósulni látja a földön. Látásmódjában az Atya, az Emberfia, és a tanítványok teljes egységben vannak. (Lk 10,21), ez az egység létrehozható, megvalósítható. Ez a látásmód, istenkép, emberkép, ország-kép tükröződik Lk 9,23-ban amikor az egész néphez szól Atya, Fiú és a nemzet egységben vannak, ez a rend, ez Isten rendje.

4. Törvény és az Írások

A választott nép fiai, amikor Isten ígéretéről és annak Isten általi teljesítéséről gondolkodtak, más-más értelmezést adtak ennek az ígéretnek, mint a próféták, és nagyon más Messiást vártak, mint aki eljött. Az Isten által megígért küldöttel szemben elvárás volt, hogy amikor eljön, nép életét könnyítse, a nemzetet naggyá tegye, biztosítsa a zavartalan uralmat az Ígért földjén. A Messiásnak zsidó történelem évezredek folyamán különböző helyi és nemzeti problémákat, sorstragédiának megélt helyzeteket kellett volna megoldania Az ember hajlamos Isten ígéretét úgy forgatni, hogy az beteljesítse elvárásait, és ha nem teszi, akkor akár hitetlenségbe, csalódásba, ellenségességbe fordulhat.

Jézus jellemzően népe vallási gondolkodásán belül marad. A választott nép tudati körében - melynek alapja Isten nekik tett ígérete volt, hogy ui. hozzájuk küldi a Messiást, a Fölkentet – határozza meg saját magát, feladatát, küldetését. Nem távolodik el az Írásoktól akkor sem, amikor elfogadja Péter meghatározását:

Lk 9, 18 "Kinek tartanak engem az emberek?"¹⁹Ezt válaszolták: "Van, aki Keresztelő Jánosnak, van aki Illésnek, mások szerint a régi próféták közül támadt fel valaki."²⁰Most hozzájuk fordult: "Hát ti?" Péter válaszolt: "Az Isten Fölkentje vagy."²¹Rájuk parancsolt, hogy ezt ne mondják el senkinek.

Te vagy az Isten fia? Én vagyok Lk. 22,70

Az információelmélet könyvtárnyi irodalmat halmozott fel, amiben részletezi, hogy egyetlen adatból a különböző szereplők hányféle információt képeznek, (és hogy ez mi

mindentől függ: tudástól, habitustól, személyiségtől intelligenciától, élet- és tudatállapottól, stb.) és hogy ezek, az így keletkezett alap-információk hogyan fejlődnek, kapcsolódnak össze és hogyan válnak új információkká, majd lesznek ezekből új adatok.

Jézusnál erre látunk példát. Kiindult abból, amit mindenki tudott és ismert, kiindult saját neveltetéséből, a zsidó vallási hagyományból, valamint az Írásokból, a Törvényből és a Prófétákból. Ugyanazon adatokat, melyeket mindenki elfogadott és a vallási társadalmi közönség alapja volt, merőben más tanítást hozott, merte alkalmazni mindazt, ami Isten szava volt, merte, ugyanazokat az unalomig ismert mondatokat, melyeket mindenki hallott, tudott, ismert más szempontrendszerbe helyezni. Az értelmezési tartománya volt sokkal szélesebb és mélyebb, más dimenziójú.

Lk, 10, ²⁵Egy törvénytudó felállt, hogy próbára tegye. "Mester - szólította meg -, mit tegyek, hogy eljussak az örök életre?" ²⁶Megkérdezte tőle: "Mi van megírva a törvényben? Hogyan olvasod?" ²⁷Így válaszolt: "Szeresd Uradat, Istenedet, teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes erődből és teljes elmédből, felebarátodat pedig, mint saját magadat." – **irgalmas samaritánus**

Nem megváltoztatni jöttem a törvényt, hanem beteljesíteni. A beteljesíteni ige transzcendens dimenziója nyilvánvalóvá válik.

5. Közös Múlt, Közös Történelem

Jézus múltjával és történelmével együtt vállalja népét, a számos esetben kapcsolja tanítását korábban élt próféták tanításához, jövendöléséhez, vagy cselekedeteihez. Izaiás jövendölése, Dávid tettei, (Mk 3,23 – kalászszedéssel kapcsolatos válasza és hivatkozása) Mózes (Lk 16,31 – Szegény Lázárról szóló példabeszéd: „Van Mózesük és vannak prófétáik...”) és a próféták tetteinek pozitív említése arra utal, hogy a nép emlékezetét meghatározó személyek és írások elidegeníthetetlen részét képezték ismeretanyagának, és alapot szolgáltatottak arra, hogy felmutassa az azonosságot, illetve a különbözőséget saját mondandójával „...mondott a régieknek, én pedig azt mondom nektek...”

Figyelemre méltó ezzel kapcsolatban, hogy milyen erős ez a kötődése őseihez: a jerikói vak így szólítja meg: „Dávid fia, könyörülj rajtam!” Lk, 18, 35 Jézus hallgat erre a megszólításra. De idézhetjük Jézusnak Zakeus jelenlétében mondott szavait: Ábrahám fia ő is (Lk 19,10) – más elbírálást érdemel, pozitív diszkriminációt alkalmazunk vele szemben, mert a mi népünkben való, és jóváteszi, amit rosszul tett.

5.1. Nemzeti tudat, nacionalizmus Jézusnál

Nem bizonyítható az az állítás sem, hogy Jézus nem volt elfogult saját nemzetével szemben. A tanítványai tisztában voltak ezzel, a vele együtt élők, a szoros kapcsolatban állók tudták, hogy a nemzeti érzés, ha tetszik a nacionalizmus nem áll távol tőle, hanem természetes módon képezi részét gondolkodásának, tetteinek, befolyásolja hozzáállását, vezérli tetteit. Szempont számára, hogy ki tartozik népéhez, (Zakeus Ábrahám fia ő is... Lk 19,10) illetve az, hogy aki nem oda tartozik, miképpen viszonyul a zsidókhöz. A nemzeti érzés lobbierőt képvisel a külföldinek számító kafarnaumi százados

kérése esetén (Lk, 7,1) „Tedd meg, amit kér, mert szereti népünket, zsinagógát is épített.

Más helyeken is a legbensőbb, legszorosabb emberi kötelekhez és pedig a családi, illetve az anya-gyerek viszony szoros kötelékéhez hasonlítja saját maga kötődését nemzetársaihoz: Mt 23,37 „Hányszor akartam összegyűjteni fiadat, mint tyúk a csibéit” sőt Lk 13,34 „Össze akartam gyűjteni gyermekeidet, mint a tyúk összegyűjti a csibéit a szárnya alá. Ezekben a képekben érhető tetten a fontossági sorrend, ami a családi kapcsolatokban is fellelhető: senki nincs fontosabb annál, mint akikkel szemben egyértelmű és kizárólagos felelősséggel tartozunk: akik a ránk bízottak. Ugyanerre a felismerésre vezet minket egy lakodalmi jelenet felvillanása Lk. 5,35-ben: a vőlegényt körülvevő násznép a vőlegény legszorosabb rokoni és baráti köre, egy ünnepélyes családi eseményre nem „mindenki” hivatalos, nem „sokak” hivatalosak, oda idegeneket nem hívnak meg, oda csak a közvetlen kapcsolatban állóknak szól az invitálás.

Jézusnak nem voltak nemzetbomlasztó szavai és fogalmi rendszerei: az urbánus és a népi nem állt szemben egymással. Fontos volt számára a főváros, Jeruzsálem (Mt. 11,8). Azt az érzelmi és küldetésbeli kapcsolatot, mely Jézust a zsidó néphez fűzte, más szerzők csak Lk. 19,41 alapján szokták említeni ezzel kapcsolatban. „...mikor megpillantotta a várost, elérzékenyült.” Fájdalommal teli szavak: „Eltipornak téged, és gyermekeidet”, a Lk 10,13 „Jaj nektek, ...Korozáin, Betsaida” pedig ebben az összefüggésben általában nem is kerül szóba, ugyanakkor az aggodás, a féltés és a megmentés szándéka illetve lehetetlenségének felismerése azonos és erős érzelmi gyökerű. A küldetés teljesítése, a mindenkire való kiterjesztés kudarcra megfogalmazódik Lk 4,24 ben: a választott nép prófétája saját hazájában, övéi közt nem kedves, nem hatékony, és nem is lehet az: *senki sem próféta a saját hazájában....*

Fontos valamennyi zsidó város és falu, Lk 9,6 Bejárták a falvakat, mindenütt hirdették az evangéliumot, Lk 5, 17 – Galilea és Júdea különböző falvaiból és Jeruzsálemből jöttek hallgatni őt, Lk. 4,42 Hirdette az igét zsidó föld zsinagógáiban, felment velük a hegyre...

Az Isten Fölkentje, aki tanította, hogy „senkinek sincs nagyobb szeretete annál, mint aki életét adja barátaiért” „aki nagy akar lenni, legyen mindenkinek a szolgálója” tanításával jól megfér az a nyilatkozata melyet Mt 24,12-ben ill. Lukács 23,3-ban olvasunk: Te vagy a zsidók királya? Én vagyok” illetve Te monád” Hivatás, küldetés, felelősség jár együtt a királyi hivatallal, melyet csak a nép fia tölthet be.

5.2. Nemzeti felsőbbrendűség tudata

Az, hogy Jézus kiket választott tanítványnak és kiket nem, gondolkodásának irányát, hatókörét, a küldetés határait pontosan jelöli.

Tanítványai nem azon a földrajzi tájegységen élő valamennyi, nemzet fiaiból álltak. Csak zsidó legények voltak. Válogathatott volna egy internacionalista kommandót, de nem tette.

Kimutathatóan volt zsidó nemzeti és felsőbbrendűségi tudata. Elsőbbséget adott a saját nemzetének, és ennek megnyilvánulásai közül kettőt különösen fontos szemügyre venni.

A kánaáni asszony, aki szír-főníciai származású – külföldi, más nemzet fia-lánya - volt, arról értesül, hogy Jézus a zsidókat gyermekeinek, más nemzetek fiait, pl. őt pedig kis-

kutyáknak tartja. Más nemzet fiai nem érdemesek még arra sem, hogy a szállás viszonzásaként szívességet várjanak el a vendégtől. Mk, 7 27” „Ezt mondta neki: "Hadd jóllakni előbb a gyermekeket. Nem való ugyanis elvenni a gyerekektől a kenyeret, és a kiskutyának dobni." Az asszony elfogadja ezt a számára kedvezőtlen, sőt megalázó besorolást, és Jézusnak a hasonlatát, nem javítja ki, hogy mi is vagyunk olyan emberek, mint ti, milyen alapon nevezel minket kutyáknak, mit képzeltek ti zsidók magatokról? Mindkét felet a társalgás folyamán ebben a sovíniszta rasszista kommunikációs térben találjuk. Mt 15,21-ben nyilvánvalóvá válik ugyancsak, hogy csak a saját népe fontos a számára, senki más, küldetése csak Izrael házának elveszett juhaihoz szól.

Az, hogy Izraelt, a zsidó népet különbnek tartja mindenki másnál, kifejezésre jut Lk 7,10-ben „Ekkora hittel még Izraelben sem találkoztam” Mi a kiindulás, a viszonyítási pont, ahol elvárható a legnagyobb hit: Izrael, a nemzete. Még Izraelben sem...

Ugyanakkor az is nyilvánvaló, hogy a sovínizmus, azaz a nemzeti alapon másokat hátrányban tartó különbségtétel nem korunk sajátja, Lk 9,53 szerint Jézust a samariaiak falujába nem fogadták be, mert Jeruzsálembe tartott, és valószínűsíthetjük, hogy nem az úticél volt a fő problémájuk.

Mt 7, 12<>Amit akartok, hogy veletek tegyenek az emberek, ti is tegyétek velük! Ez a törvény és a próféták

5.3. Külföldiekkel

Számos példát láttunk arra, hogy külföldiekkel való viszonyban miként viselkedett. Szívesen elismerte azokat az értékeket, melyeket bennük látott, sőt kiemelte azokat, még akár sajátjai ellenében is. A nemzeti alap fölött létezik egy általános isten akarata szerinti emberi magatartás, és mindegy, hogy mely nemzet esetleg lenézett fia-lánya e az, aki azt a magatartást tanúsítja. (Lk 10,3 Irgalmas samaritánus; Lk. 17,18 10 (10 leprásból csak ez az egy „idegen” samáriai ment vissza köszönetet mondani), de szempont, hogy ki tartozik a néphez, ki hogy viszonyul hozzá.(Lk 7,1) (Kafarnaumi százados: tedd meg, amit kér, mert szereti népünket – zsinagógát is épített.)

5.4. Nemzetek felettség – egyéni életalakítás

Lk, 10, ²⁵Egy törvénytudó felállt, hogy próbára tegye. "Mester - szólította meg -, mit tegyek, hogy eljussak az örök életre?" ²⁶Megkérdezte tőle: "Mi van megírva a törvényben? Hogyan olvasod?" ²⁷Így válaszolt: "Szeresd Uradat, Istenedet, teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes erődből és teljes elmédből, **felebarátodat pedig, mint saját magadat.**" – **irgalmas samaritánus** (Lk 10,3) (Vö: Mt „Szeresd embertársadat”!

6. Próféta tanítása

Az Atya ugyanakkor távolságot is tart a választott néptől, melynek tagja lett fia, Jézus. Az Atya globálisan gondolkodik, nincs beszorítva a nemzeti keretek közé, mint mi, vagy mint ahogy Jézus be volt szorítva. „Van Mózesük és vannak prófétaik” (Lk. 16,31), és ennek elégnek kell lennie a zsidó nép bármely fiának ahhoz, hogy Ábrahám kebelére jusson.

Jézusnál is felfedezhetjük ezt a szemléletmódot természetesen, pl. Lk 4,27-28-ban (Szír Námánt gyógyított-

ta meg Elizeus, Illés pedig a szidoni Száreptában élő özvegyet) más nép fiáról szóló példabeszéd olvasása nyomán megerősödik bennünk az a felismerés, hogy Jézus, miközben történetiségében vállalja a népét, elsődleges szempontja az, amit nem téveszt szem elől soha, hogy kikhez szól a küldetése.

A prófétasorsban osztozás során átéli, hogy azokban a környezetekben, ahol személyesen ismert és érzelmileg érintett, ott nem tud csodát tenni Mt ,4 „Csak a hazája veti meg a prófétát vagy Lk 4,24: „A próféta nem kedves a hazájában”.

(Megj.: Van tehát egy attitűd, amit érdemes továbbgondolni: a túl erős kötődés, az ezzel együtt járó környezeti hitetlenség gátolja a küldetést, ugyanakkor ennek a tetten érhető kötődésnek távolságtartóbb változata segíti azt.)

7. Hagyományok tisztelete

Hagyománytisztelőre számos példát találunk. Halld Izrael! (Mt 12,29) Csak a népéhez szól, a hagyományos megszólítási formulával, vagy pl. a leprás meggyógyításakor: „Mutasd be az áldozatot, ahogy Mózes rendelte”

8. Társadalmi beágyazottság

Jézust sajátjuknak tekintették a zsidók, és ő maga is tökéletesen beágyazott volt abba a nyelvi, vallási kulturális, szociológiai közegbe, amibe született, amiben élt. Szoros kapcsolata valamennyi társadalmi és szociológiai csoporttal megjelenik a leírásokban, abszolút otthon érezte magát a különböző szituációkban és helyszíneken. „Menjünk máshová, a szomszéd településre (Mk 1,38) két dolgot jelent számunkra. Közvetlen jelentése az, hogy itthon vagyok mindeütt. Közvetett: a „menjünk máshová” semmiképpen sem külföldet jelent, hiszen itt van keresnivalóm. Falvakat tanít – a települések között nem tesz különbséget, és nem tesz különbséget a szociológiai csoportok között sem (Mt 3,13 – Mt ,5), ugyanakkor fontos neki a főváros, bevonul Jeruzsálembe. (Mt 11,8)

A visszajelzések szerint az emberek „az egész tömeg” (Mt 4,1) „Az egész tömeg...”, magáénak érezte Őt, sajátjuknak tekintették, „gyalog minden városból összefutottak”(Mt ,32) ”mindenhonnan mentek hozzá az emberek (Mk 1,44) (nyilván nem külföldről itt is megemlíthetjük.). Leprások és egészségesek között, okosak és buták, szegények és gazdagok, hatalmasok és alávettettek között gyógyítóként, és szinte mindig tanítóként is mindig ugyanaz maradt, azonos maradt önmagával, egy volt a népből, miközben nem tévesztette szem elől, mit bízott rá az Atya.

8.1. Társadalmi csoport

Mk 12, 14 "Mester, tudjuk, hogy igazat mondasz, és nem veszed tekintetbe az emberek személyét, hanem az igazsághoz híven tanítod az Isten útját. (adóforint bevezető mondata) vagy pl. Mk 2,17, és Lk 5.29 bűnösökkel, vámosokkal együtt étkezik.

Könnyen lehet az a benyomásunk, hogy senki más nem fontos számára, csak a saját népe „hirdette az ígét zsidó föld zsinagógáiban (=Júdea, Galilea stb.)” Lk 4,42) nem diszkriminálta a vallási csoportokhoz tartozókat sem, tanított a zsinagógában (Mt 6, 1) gyógyította a zsinagógai előljáró gyermekét (Mt 5,35)

Teljesen egy a sajátjaival, a népével a mindennapokban: tanító, akár mint a csodálatos halfogás főszereplője.

A társadalmi rétegek közül a zsidó társadalomban kiemelt szerepű volt az írástudóké. Jézus elfogadta ezt a típusú meg-

különböztetést, azaz a társadalmi szociológiai viszonyokat és azt az alávetettséget, ami az írástudók és a nem írástudók között a korabeli társadalomban tapasztalható volt, de nem hagyta szó nélkül a szeretetlen viselkedést, megnevezi bűneiket, mely jóval több annál, mint amit Lk 20,45 -ben olvasunk: „elfoglalják az első székeket, lakomákon az első helyeket, színleg imádkoznak” Mt 5, 20

8.2. Családi viszonyok

Hol vagyok otthon, hol a hazám, hol vannak az enyéme, kérdezhetjük, mi volt erről Jézus álláspontja, mit képviselt. Nagyon egyértelmű, hogy kik állnak hozzá a legközelebb: „Akik megteszik Isten akaratát, az a nővérem, fivérem és anyám.” Mt 3,31 Az is egyértelmű, hogy azok állnak az emberhez a legközelebb, akik vele egy fedél alatt élnek. Mk 5,19 „Menj el a házába, a „tiedhez”, add hírül” mondja a gyógyult betegnek.

8.3. Nemzedékéhez való viszonya

Ambivalensnek, eseményvezéreltnek mondanám Jézus viszonyát a saját nemzedékéhez. „Boldogok, akik látják, amit ti láttok (72 tanítvány visszatérése)” Lk 10, 21 mellett bizony el is ítéli ezt a nemzedéket: „Számot kell adnia ennek a nemzedéknek” (korábban: ez a nemzedék gonosz nemzedék) Lk 11,52

5.5. Nemzetek felettség – globális küldetés

A legfontosabb kérdést ezzel kapcsolatban a Lk 18,8 -ban találjuk: „Az emberfia eljön, talál e hitet a földön?” A földön kifejezés túlmutat a népen, a nemzetben, általános, globális. Ahhoz, hogy erre a kérdésre majd igen állítással felelhessen (ha eljön), az szükséges, hogy tanítványai Tegyenek tanítványommá minden népet (Mt 28, 19) hirdessék a tanítást, az Örömhírt az egész világnak, az egész teremtségeknek (Mt 16, 15)

Isten az utolsó ítéletkor nemzetben, mint egységben gondolkodva nyilvánul meg. Nem az egyének felett mond ítéletet, hanem a nemzetek felett. Elválasztja a kosokat a juhoktól, juhokból lesz majd a nemzet és ország (Mt 25,31).

SARLÓ CSABA

ÉSZREVÉTELEIM, AVAGY MI FOGADHATÓ EL LEGKEVÉSBÉ SZÁMOMRA A „LELKIGYAKORLATOK BUDAKESZIN” ÍRÁS VI. RÉSZÉBŐL.

Az írásból idézett részek dőltbetűsek.

1. Egyistenhit, vallási viszonyok

Mivel a keresztény vallások is abból a két előfeltételből indulnak ki, hogy a zsidó vallás kezdettől egyistenhívő, és az az egyistenhit akkor egyedülálló volt, nézzük meg mit írt erről a rabbiképzőt is végzett történész, az ELTE görög-római történeti tanszékének egykori vezetője, akadémikus, aki a téma egyik leghitelesebb tolmácsolója, Dr. Hahn István „Istenek és népek” című könyvében.

„Jahve - az ótestamentumi névmagyarázat szerint „a Létező” vagy „a Létrehozó”, de valószínű, hogy neve eredetileg a vihar pusztító száguldását jelentő sémi Hwh igegek műveltető alakja, amelynek jelentése: viharzó, vihart okozó, földre döntő, pusztító. Jahve eredeti hazája

a Kánaántól délre fekvő terület, Edom, a még távolabb fekvő Szináj-félsziget és az Arab-félsziget északnyugati partvidékén elterülő Midjan. Innen hozták magukkal a Kánaánba déli irányból, az egyiptomi határvidék felől benyomult izraeli törzsek Jahve kultuszát s ugyanakkor ennek az istennek jellegzetes tulajdonságait: a vihar, villám, mennydörgés, tűz és zivatar, földrengés és vulkanikus kitörések jelenségeivel való szoros kapcsolatát.” (lásd: Zsolt. 18, 8 – 15)

„Amikor az izraeli nép a Kánaánban való letelepedés idején (i. e.1250 k.) a történelem számára megfogható valósággá válik, tizenkét – részben déli („egyiptomi”), részben keleti („mezopotámiai”) eredetű, részben pedig már régebben ott élő („kánaáni”) – törzsnek hol lazább, hol szilárdabb szövettségét jelenti, amelynek központja Jahve silói szentélye.”

„A törzsszövetség egységének jegyében egységesítették a nagyobb törzsi csoportok sajátos hagyományanyagát is.”

„A különböző hagyományokat összefűző irodalmi varratokat még jól felismerhetjük a Mózesnek tulajdonított Öt-könyv mai szövegében.

Igy tehát Jahve a déli törzsek viharistene, kiszorította a többi törzs isteneit, a törzsszövetség egységét jelképező egyetlen Istenné lett, ugyanolyan egyetlené, mint a moábi Kemós, ammóni Milkum vagy a túroszi Melkart. Jahve ezek szerint nem a világmindenség egyetlen Istene, hanem csupán az izraeli törzsek szövetségének védője, akinek létezése s e törzsek részéről való tisztelete korántsem zárja ki más törzsek és törzsszövetségek által tisztelt istenek, elohimok vele azonos rangú realitását.”

2. Kultusz, rítus

Nem utasítja el a kialakult, rögzült, megcsontosodott kultuszt, a rítust.

Ennek én teljesen az ellenkezőjét látom. Szolgáljon érvelésemre példaként Mt 5.43 – 44.

„Hallottátok a parancsot: Szeresd felebarátodat, és gyűlöld ellenségedet.

Én pedig azt mondom nektek, szeressétek ellenségeiteket, és imádkozzatok üldözőitekért!”

Máténál hatszor fordul elő az „Én pedig azt mondom ...”, de egyszer se „Az én is azt mondom...”

De az elutasítást igazolja a Mt 9.16 és a Mt 9.17 is.

„Senki sem tesz ócska ruhára új szövetből foltot, mert a folt továbbszakítja a ruhát, s a szakadás még nagyobb lesz.”

„Új bort sem töltenek régi tömlőkbe. De ha mégis, kiszakadnak a tömlők, a bor kiömlik, s a tömlők tönkremennek. Az új bort új tömlőbe öntik, így ez is, az is megmarad.”

Ugyanaz a szöveg új értelmet és értelmezést kap általa, amit még tanítását kételkedéssel, sőt ellenséges érülettel hallgatók is rendre elismernek. Olyan összefüggéseket tár fel az írások alapján, amikor felolvasásra jelentkezik a zsinagógában, melyet cáfolni nem tudnak, ugyanakkor elfogadni sem, pedig van Mózesük és vannak prófétáik, s ennek elégnek kellene lennie ahhoz, hogy mindannyian egységben vele, Jézussal az Ő látásmódjára, és életmódjára jussanak.

Valóban ugyanaz a szöveg?

Amit a názáreti zsinagógában felolvasott, az a következő (Lk. 4, 16 – 20)

„Az úr lelke van rajtam, mert fölkent engem, Elküldött, hogy örömhírt vigyek a szegényeknek, s hirdessem a foglyoknak a szabadulást, a vakoknak a látást.

hogy felszabadítsam az elnyomottakat,
és hirdessem: elérkezett az Úr esztendeje.
Összetekerte az Írást, átadta a szolgának és leült...”
És amiből felolvasott (Iz. 61.1 – 2)

„Az Úr lelke nyugszik rajtam,
mert az úr kent föl engem.

Elküldött, hogy örömhírt vigyek a szegényeknek,
és meggyógyítsam a megtört szívűeket,
Hogy szabadulást hirdessek a foglyoknak,
és szabadulást a börtönök lakóinak.

Hogy hirdessem az Úr kegyelmének esztendejét,
Istenünk bosszújának napját.”

Ha egy szövegbe betoldok és ki is hagyok belőle,
nem marad ugyanaz a szöveg. Betoldása ma is időszerű („a vakoknak a látást”) azaz mint Karl Herbst írja: Az isteni megbízáshoz hozzáfűzi az újralátás képességének hirdetését az elvakítottak számára.”

Ugyanakkor elhagyja az „Istenünk bosszújának napját”, mert az ő Istene a mindenkit szerető Atya, nem úgy mint Mózesé (Kiv. 15.3 – 6)

„Az Úr nagy harcos, Jahve a neve.

A fáraó szekereit és seregét a tengerbe vetette, legjobb harcosai elmerültek a Sás-tengerben.

A hullámok elborították őket, úgy merültek a mélybe, mint a kő.

Uram, a jobbod kitűnik erejével, Uram, a jobbod leveri az ellenséget.”

Ha ez a Bokor-ban elfogadható, akkor feleslegesen vállalták annyian a börtönt a katonaság helyett.

Sajnos nem elég ha hiszek a „Kivonulás” Istenébe ahhoz, hogy elfogadjam Jézus Istenét akiről

Gyurka bácsi ezt írta a KIO-ban: „Az Istennek is van tehát léttartalma és megnyilvánulása. Léttartalma a szeretet; megnyilvánulása az adás.”

4. Törvény és az Írások.

Jézus jellemzően népe vallási gondolkörén belül marad. A választott nép tudati körében - melynek alapja Isten nekik tett ígérete volt, hogy ui. hozzájuk küldi a Messiást, a Fölkentet – határozza meg saját magát, feladatát, küldetését.

Lehet, hogy Gyurka bácsi nem tudta ezt a mózesi gondolkörön belül maradást? Mert ha tudta volna, nem írja ezeket:

„S akármennyire is lehetetlennek gondolom, hogy leváltjuk az Ószövetséget, s a második olvasmányt, mégis elmondom és leírom ezt, mielőtt meghalok. Talán majd ha fejre áll a multik világa, elkövetkezik egy jobb kor, amely hajlandó lesz végre szóba állni azzal, hogy készítsük az úr útját, és tudni fogja, hogy bizony nem készíthük az Utat addig, míg hangozhatik a szentmisében az is, ami Jézus előtti, a tolvajok, a rablók és a tömeggyilkosok hangja.”

A szeretet Istenének nincs választott népe, hiába szerepel ez ötször is az írásban.

Gyurka bácsi szerint:

„ József meg volt elégedve Istennel, és még jobban Kölcseynek, mert felhozta őseinket a Kárpátok szent bércéire, s Bendegúz véreinek különb országot juttatott, mint a zsidóknak, bár Isten nem válogat sem személyek, sem nemzetek között. Mindegyik nemzet eleve kedves Neki, hiszen mindnyájan a gyermekei vagyunk. Az egyedek

között sem válogat, még a mihaszna alkoholisták, dohányzók is elfogadhatók Számára. Alighanem még a világhódító nagyk, a sándorok és károlyok is kedvesek Neki, bár azoknak azért kijár már egy kis ejnye-bejnye, mert Isten gusztusával nem egyezik a gyilokszer, meg a pénz, amivel az evilági hatalom megszerezhető.”

5.2. Nemzeti felsőbbrendűség tudata

Kimutathatóan volt zsidó nemzeti és felsőbbrendűségi tudata.

Mivel a szerető Isten hívése és hirdetése összeegyeztethetetlen a felsőbbrendűségi tudattal, így kizárt Jézus felsőbbrendűségi tudata. Fel se tételezem, hogy Jézus mást mondott, mint amit gondolt. Egy felsőbbrendűségi tudatú Jézus kibékíthetetlen ellentétben áll a Gyurka bácsi által hirdetett Jézussal.

Ha Jézus olyan lett volna, mint amilyenek ebből az írásból megismertem, (*Nem utasítja el a kialakult, rögzült, megcsontosodott kultuszt, a ritust. Jézus jellemzően népe vallási gondolkörén belül marad. Kimutathatóan volt zsidó nemzeti és felsőbbrendűségi tudata.*) akkor érthetetlen számomra, miért ítélte halálra egyhangúlag a zsidó nagytanács, és adta át a római hatóságnak, hogy az az ítéletet végrehajtsa.

SZÉPLAKI ZSOLT

ÉLMÉNYBESZÁMOLÓ PERUBÓL

(2.)

Szeptember 13.

Satipoból írok. Az elmúlt hetek leginkább a munkáról szóltak. Betonozás, vésés, tető bontás és építés. Az időjárás hihetetlen módon kiszúrt velünk. Május óta egy csepp eső sem esett Oventeniben, aznap mikor sikerült leszednünk a régi tetőt olyan esőt kaptunk, amit itthon ritkán tapasztalni. Mindenünk elázott, alig bírtunk pár dolgot kimenteni. Az új tető felépítését is végig hátráltatta az eső, mire az elkészült addigra a jó idő is visszajött. Kellemetlen eldönteni, hogy ma a nyirkos vagy a vizes pokróccal aludjak. Lényeg, hogy kész a tető jöhet bármilyen eső. A munka miatt így csak egy közösséghez tudunk eljutni a ruhákkal. A terepjáró a felázott agyagon iszonyatosan csúszott, kb. olyan, mint a jég. Lényeg, hogy a kucsák (egybeszabott helyi viselet) elkészültek, egy fél napot töltöttünk fent a közösségnél. Festői környezetben sok szutykos kissrác. Mi szabtuk, a szülők varrták. Ajándékba kaptunk masszát (helyi alkoholos ital) jukát és banánt.

A ruhaanyag viszont elfogyott most Limából ezt is hozni kell, mert a következő hetekben több közösséghez is el kellene menni, míg járhatók az utak. Az estéimet Oventeni környékének felfedezésével töltöm. Már eljutottam az összes környező dombra, hegyre, viszont több alkalommal cserbenhagyott az elemlámpám, így sötétben botorkálhattam vissza. Múlt vasárnap elmentem Poncsoniba ez Oventenihez a legközelebb eső közösség. Egy ember hozzám csapódott a szamarával, majd figyelmeztetett, hogy nem ajánlatos egyedül mászkálni, mert eléggé úgy nézek ki, mint a Pistako (fehér szervkereskedő). Találkoztam fehérre festett arcú indiánokkal, elég brutálisan néztek ki, Lali is csodálkozott, amikor mondtam, mert arra csak pirosra festik az arcukat az ashen inkák. A magányos estém fennmaradó felében meg

Gringóval barátkozom. Gringo a paripa, amit egy napelemért cseréltünk. Sajnos eléggé félnék, mint a perui lovak általában. Ma reggel kasztrálták, sajnáltam, de így nem lehet vele bírni, ha lát egy másik csődört, akkor verekedni akar, ha meg kancát lát, akkor meg menne utána egyből. Az elején nem engedett maga közelébe, de ma már mondhatom, hogy összebarátkoztunk. Ebben segített, hogy szereti a banán héjat én meg a banánt, amiből van bőséggel a kertben. Másik jó hír, hogy meghívtak az egyik Oventeni focicsapatba. Vasárnap nagy sportélet van. A nők röplabdabajnokságot játszanak (eléggé komoly szinten, szerintem Balázsékkal pontot nem érnénk el ellenük az antalfai csapattal) a férfiak meg fociznak (kevésbé magas színvonalon). Mókás, van akinek az egyetlen hivatalos okmánya a foci igazolás, az egyetlen öltözéke a foci felszerelés. A legeldugottabb közösségeknél is láttam srácokat Real meg Barca mezben. Más, most a választások előtt állunk és a politikusok kegyetlenül kampányolnak. Szinte hihetetlen, de az őserdőbe is eljut a hülyeség. Mindegyiknek van egy jele. Most a banán, a papagáj meg a kokoa (perui gyümölcs) jelű politikusok ígéretnek füt-fát, kolbász kerítést az indiánoknak. Oventeniben az általános iskola igazgatója volt a mostani gobernador (régió vezető) legnagyobb ellensége. Szervezte a helyieket, hogy zárják el az utakat, mert a Gobernador lopja a fát, nem küldi le a pénzt Oventenibe, stb...

Most kapott ugyanettől a figurától valamennyi pénzt és ő lett Oventeniben a kampányfőnök. Küldtek le neki egy akkulátort meg egy hangfalat és éjjel-nappal 4, azaz 4 kampány nótát erőltet a falura. Eddig jól bevált ébresztőt (kakas-kukorékolás) felváltotta a butaság, ami szinte határtalan. Egyik alkalommal jöttek a munkások a csakráról (kávé-jukka-banán-ananász ültetvény) hosszú sorban. Az asszonyok kanasztában (fejükre erősített kosár) cipelték a jukkát. Egy férfi tolt egy taligát, abban egy aksi volt, a másik a vállán egy magnót vitt nagy büszkén és szólt a zene. Hozzáteszem a taligába legalább 4 asszony által cipelt jukka simán belefért volna.

Hamarosan újra jelentkezem.

VÉGH GYÖRGYI

SZEBB AZ EMBER JÓSÁG KÖZBEN - ÁLLÍTJA A PEDAGÓGUS

*"Nagyon fontos, hogy a gondolkodásunk és viselkedésünk teljes összhangban legyen, vagyis az ember mindig azt mondja, amit gondol, és azt tegye, amit mond.... különben úgy fog gondolkodni, ahogyan él."
(Gondolkodás és viselkedés - Etika II.*

Az iskolai erkölcsi nevelés témakörében következő beszélgetőtársunk Faragó Ferenc, aki személyes pedagógiai tapasztalatain alapuló gondolatait osztotta meg az etikaoktatás tanórai megvalósításával kapcsolatban.

Gyakorló pedagógusként miben látja annak legfőbb okait, hogy az etika tantárgy, ill. az erkölcsi nevelés tanórai bevezetése ennyire nehézkes, szinte már lehetetlennek tűnik? Szükségesnek vélik-e egyáltalán a „tantárgyasítást”?

Faragó F.: Nem tartom lehetetlennek, úgy tűnik most jött el az a lehetőség, hogy akik komolyan gondolják az etikatanítás megvalósítását, azok most léphetnek egyet. A tízezer mérföld is az első lépéssel kezdődik, tartja a kínai mondás, most meg kell tehát tenni az első lépést.

De azt sem szabad elhallgatnunk, hogy a nehézkesség elelenére a jó pedagógus régebben is és nagyon régen is, a becsukott osztályteremajtó mögött tanított etikát, uram bocsá'

matematikaórán. Most arról van szó, hogy tantárgyasított (etika) formában is megteheti ezt. És ez fel is veti azt a nem könnyű kiinduló kérdést, hogy tanítható-e az etika? Avagy szükséges-e egyáltalán, hogy valamilyen nevesített tantárgy keretében, úgymond tanítsuk az erkölcsöt a reánk bízott gyermekeknek?

Úgy válaszolnék erre a kicsit megválaszolhatatlan kérdésre, hogy - *holisztikusan*: közlöm (kisugározom, sugallom) a bennem lévő erkölcsi mondanivalókat a gyermekekkel együttlevő minden pillanatomban, és - *részben*: tudatosan taníthatom is a bennem lévő erkölcsi tartalmakat. Az előző helyzetben inkább ösztönös és konkrétumok nélküli vagyok, míg az utóbbiban tudatos, didaktikus és célzottan fogalmazó.

Miben más egy etika tanóra levezetése más tantárgyak óráihoz képest? Másként, más eszközkészlettel, attitűddel kell-e az erkölcsi alapismereteket tanítani?

Faragó F.: Az etika tanóra merőben más „eszköz”- és „módszer”-készletet igényel, mint más tantárgyak órái. Néhány jellemző:

- döntően interaktív jellegű, a frontális, kinyilatkoztatott tartalmak kerülendőek,
- gyakorlati jellegű, példák a hétköznapokból, irodalmi alkotásokból stb.
- nem definitív jellegű, hanem interiorizáló,
- nem *tényszerű*, hanem *értelmezésszerű*,
- folyamatos lehetőség biztosítása adott vagy akkor felmerülő kérdésekre,
- folyamatos „házi feladat”: a továbbgondolkodás,
- jól alkalmazható a csoportmunka, a projekt módszer, a kutatómunka, az egyéni kiselőadások tartása stb.

A '90-es években már írtak egy felső tagozatosoknak szóló etika tankönyvet, melyet az ország számos iskolájában használtak, gyógypedagógiai osztályokban is. Milyen visszajelzések érkeztek, s milyen tapasztalatokra tettek szert az erkölcsi alapismeretek tanításával kapcsolatban?

Faragó F.: A kötetet feleséggel együtt írtuk, a **Gondolkodás és viselkedés** címet viselő sorozat részeként. Az ötkötetes sorozatot egy pedagógusokból álló munkacsoport állította össze, a megfelelő tantervvel együtt. A munkacsoport létrejöttét a közelmúltban 92. évében elhunyt Bulányi György piarista tanár kezdeményezte, aki a rendszerváltáskor az elsők között szorgalmazta az etikaoktatás bevezetését közoktatásunkba, hangsúlyozva a felnövekvő ifjúság erkölcsi nevelésének fontosságát.

A könyveink annak idején elkeltek, ha úgy tetszik: kézen-közön. Sok vidéki iskola is érdeklődött és bizony sokaknak már nem maradt, az utánnyomás pedig az akkori helyzet miatt nem volt lehetséges. Az „elkapkodás” elsősorban az erkölcsi nevelés iránti igényt jelzi. A visszajelzések szerint a tankönyvek hasznos kiegészítői, kapaszkodói voltak a tantárgy tanításának. Az etikatanítás azonban alapvetően nem tankönyvi műfaj, a tanító/tanár nem spórolhatja meg vele a személyességet, a saját tapasztalatot, egyéni példákat, útmutatásokat.

Ön gyógypedagógus. Tapasztalata szerint az SNI-s gyermekek milyen érdeklődést mutatnak a morális kérdések/dilemmák megismerésére, megvitatására?

Faragó F.: SNI, nem SNI, itt tényleg nincs lényegi különbség, minden gyerek nyitott mindenre, amit egy kicsit is felvillantának előtte. Hogy a nyitottságból hogyan lesz szilárd ismeret, gyakorlati alkalmazhatóság, mi több meggyőződés, az mindig a tanár pedagógiai művészetén múlik. Leegyszerűsítve: mindent lehet jól és rosszul is tanítani. Az SNI-nél tartva az erkölcsi szint soha nem intellektus kérdése...

Igazolható-e a gondolkodás és viselkedés közötti szoros összefüggés?

Faragó F.: Bizonyára egy tucat tudományos diszciplína igazolhatná, de ezt talán nem is szükséges bebizonyítanunk vagy cáfolnunk. Mindenesetre a „*Változtassátok meg a gondolkodásotokat!*” felszólítás impliciten tartalmazza a viselkedés megváltozását is. Ezt a kettőt – gondolkodás és viselkedés – egybe kell látnunk, s ami egyben van, azt nem kell bizonyítgatnunk sem.

Eljött-e az idő esetleg, hogy ismét belekezdjenek egy etikatanönyv írásába?

Faragó F.: Eljött, s már nagyon vártuk!!! Úgy gondolom, s egy csúnya kifejezéssel illetem: fel kell állnia egy etikaoktatás stábnak, és ott közösen el lehetne dönteni, ki-ki milyen részegységet vállalna az egészben.

Tágra kellene nyitni a kaput, annyira, hogy minden jó szándékú, az etikaoktatásért igazán tenni akaró ember bejuthasson rajta. De talán mégsem oly tágra, hogy aki karriernek, üzletnek, pénzszerzési lehetőségnek, publikálási exhibicionizmusnak tekintené ezt a törekvést, beférhessen.

Öntől is megkérdem, hogy véleménye szerint a most felnövekvő nemzedék, a cyber-generáció mennyire fogékony a „hagyományos” erkölcsi értékek, normák iránt? Képesek-e a diákok oly mértékben befogadni a felkínált gondolkodás- és viselkedésmintákat, hogy társadalmi szinten is érzékelhetően hasznosuljon az etikaoktatásra fordított erőfeszítés, a „hozzáadott érték”?

Faragó F.: Kicsit zavarban vagyok a cyber-generáció fogalmának értelmezésében. De az internet korában csak egy kattintás és minden világos: az *első generáció, amelyik az informatika világába nőtt bele, amelyik születésétől fogva használhatja a számítógépet*. Ám zavarom továbbra is megmarad: kell nekünk ezt a fogalmat használni? Nem is magyar kifejezés – talán angol, latin keverék, felesleges címkézés, semelyik nemzedék nem örülne ilyennek.

De válaszolva a feltett kérdésre: úgy vélem, minden nemzedék a maga módján fogékony az erkölcsi értékek irányába és mindig az előtte járó nemzedék/ek feladata fokozni a fogékonyságot, elfogadtatni az erkölcsi normákat, no és talán, ami a legfontosabb bemutatni azokat a saját személyes, hiteles példája mentén. Ez pedig már a mi szűkebb területünk: maga az erkölcsi nevelés.

